

17. dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica
17th Special and Academic Libraries Conference

HIBRIDNA KONFERENCIJA

Digitalna transformacija i knjižnice u posebnim okolnostima

Zbornik sažetaka

HYBRID CONFERENCE

Digital Transformation and the Libraries in the Extraordinary Circumstances

Book of Abstracts

- Hotel Excelsior, Lovran
<https://virtualno.hkdrustvo.hr/17dani/>

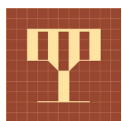
30. rujna – 2. listopada 2021.

17. dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica
17th Special and Academic Libraries Conference

Organizatori / Organisers

Hrvatsko knjižničarsko društvo / Croatian Library Association
Sekcija za visokoškolske i specijalne knjižnice /
CLA Special and Academic Libraries Section

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu /
National and University Library in Zagreb

Sveučilišna knjižnica Rijeka / University Library of Rijeka

Programski odbor / Programme Committee

dr. sc. Dijana Machala, Andreja Tominac,
dr. sc. Aleksandra Pikić Jugović, dr. sc. Dejana Golenko,
Branka Marijanović, mr. sc. Blaženka Kotur Peradenić, Blanka Salatić,
dr. sc. Tamara Krajna, Dragutin Nemec, Nada Bezić,
dr. sc. Željka Radovinović, Ivana Knežević Križić

Organizacijski odbor / Organizing Committee

dr. sc. Dejana Golenko, Lea Lazzarich, Nina Jelača,
Tamara Marija Seme, Ljiljana Pavičić, Dolores Mumelaš,
Andreja Tominac, dr. sc. Ksenija Švenda Radeljak,
Indira Šamec Flaschar, Milko Belevski

17. dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica 17th Special and Academic Libraries Conference

HIBRIDNA KONFERENCIJA Digitalna transformacija i knjižnice u posebnim okolnostima

Zbornik sažetaka

HYBRID CONFERENCE *Digital Transformation and the Libraries in the Extraordinary Circumstances*

Book of Abstracts

Hotel Excelsior, Lovran

<https://virtualno.hkdrustvo.hr/17dani/>

30. rujna – 2. listopada 2021.

Zagreb
2021.

SADRŽAJ

PROGRAM SKUPA	7
POZVANA IZLAGANJA	17
KOMPETENCIJE KNJIŽNIČARA ZA RAD U DIGITALNOM OKRUŽJU I.	20
KNJIŽNIČARI KAO PODRŠKA ZNANSTVENIM AKTIVNOSTIMA	24
KOMPETENCIJE KNJIŽNIČARA ZA RAD U DIGITALNOM OKRUŽJU II.	28
ULOGA I POLOŽAJ KNJIŽNICA U DIGITALNOM OKRUŽJU I.	34
POSLOVANJE KNJIŽNICA U POSEBNIM OKOLNOSTIMA	39
KNJIŽNICE I DIGITALNA TRANSFORMACIJA	44
ZAKLJUČNO POZVANO IZLAGANJE	49
OKRUGLI STOL	50
Komisije za državne i službene publikacije i Komisije za pravne i srodne knjižnice	
Pozvana izlaganja	51
Panel izlaganja	54
OKRUGLI STOL	56
Komisije za autorsko pravo i otvoreni pristup	
Pozvano izlaganje	57
Panel izlaganja	58
POSTERSKA IZLAGANJA UZ VIRTUALNU ŠETNJU	61
ULOGA I POLOŽAJ KNJIŽNICA U DIGITALNOM OKRUŽJU II.	75
virtualna radionica	
SPONZORI	76

PROGRAM SKUPA

ČETVRTAK, 30. rujna 2021.

13:00 - 15:00 REGISTRACIJA SUDIONIKA

14:15 - 16:15 OKRUGLI STOL Komisije za državne i službene publikacije
i Komisije za pravne i srodne knjižnice
ULOGA KNJIŽNIČARA U PRUŽANJU POTPORE ZNANSTVENICIMA
S OBZIROM NA PROMJENE U NAČINIMA ZNANSTVENE KOMUNIKACIJE

DVORANA LAURIANA + Zoom sastanak
Moderator: dr. sc. Dejana Golenko

Pozdravni govor

mr. sc. BLAŽENKA PERADENIĆ-KOTUR, *predsjednica Komisije za državne i službene publikacije Hrvatskoga knjižničarskog društva*

Pozvana izlaganja

prof. dr. sc. IVANA KUNDA, *prodekanica za znanost, Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet*

„Hibridni“ pravni knjižničar ili knjižničar pravnik: kako vam drago u digitalnom okružju

izv. prof. dr. sc. MIROSLAV RAJTER, *voditelj Ureda za istraživanje Sveučilišta u Zagrebu, Sveučilište u Zagrebu*

Kako nas rangiranja rangiraju i kako mi rangiramo rangiranja

Panel izlaganja

mr. sc. BLAŽENKA PERADENIĆ-KOTUR, EDITA BAČIĆ, *Hrvatsko knjižničarsko društvo*

Knjižničari i akademsko okružje danas, izazovi i etička pitanja

dr. sc. DEJANA GOLENKO, *Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet*

LJILJANA SIBER, *Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Pravni fakultet*

VANJA EROR, *Pravni fakultet Sveučilišta u Beogradu*

Uloga knjižničara u promicanju otvorenog pristupa među pravnim znanstvenicima: studija slučaja na tri pravna fakulteta

16:15 – 17:00 SPONZORSKI BLOK

DVORANA LAURIANA + Zoom mrežni seminar
Moderator: Branka Marijanović

ADRIANA ČEH I FILIP KRSTIĆ, *Tenzor/Protrade*

Integrirana/inteligentna knjižnica: knjižnica budućnosti

17:00 - 17:30 STANKA ZA KAVU

17:30 - 18:20 SPONZORSKI BLOK

DVORANA LAURIANA + Zoom mrežni seminar
Moderator: Branka Marijanović

RADKA KRIVANKOVA, *Emerald Publishing*

Emerald Publishing: making real impact happen

OLGA DRYN, *McGraw Hill*

Future trends in medical education: a publisher's perspective

JON NIELSEN, *Statista GmbH*

Research statistics and market data with Statista

18:20 - 18:50 PREDSTAVLJANJE ZBORNIKA DANA SPECIJALNIH I VISOKO-ŠKOLSKIH KNJIŽNICA I IZLOŽBA IZDANJA HKD-a

DVORANA LAURIANA + Zoom sastanak
Moderator: dr. sc. Breza Šalamon-Cindori

20:00 KOKTEL DOBRODOŠLICE

PETAK, 1. listopada 2021.

8:30 - 9:00 REGISTRACIJA SUDIONIKA

9:00 - 9:30 OTVORENJE SKUPA

DVORANA LAURIANA + Zoom mrežni seminar
Moderator: dr. sc. Dejana Golenko

Pozdravni govori

dr. sc. DEJANA GOLENKO, *predsjednica Sekcije za specijalne i visokoškolske knjižnice Hrvatskoga knjižničarskog društva*

dr. sc. DIJANA MACHALA, *predsjednica Hrvatskoga knjižničarskog društva*

LEA LAZZARICH, *ravnateljica Sveučilišne knjižnice Rijeka*

prof. dr. sc. IVANKA STRIČEVIĆ, *glavna ravnateljica Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu*

JELENA GLAVIĆ-PERČIN, *načelnica Sektora za arhivsku, knjižničnu i muzejsku djelatnost, izaslanica ministrice kulture i medija dr. sc. Nine Obuljen Koržinek*

predstavnik Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske

9:30 – 10:30 POZVANA IZLAGANJA

DVORANA LAURIANA + Zoom mrežni seminar
Moderator: dr. sc. Dijana Machala

prof. dr. sc. TATJANA APARAC JELUŠIĆ, *predsjednica Hrvatskoga knjižničnog vijeća*
Normativni okvir u području specijalnih i visokoškolskih knjižnica

LOIDA GARCIA-FEBO, *predsjednica Američkoga knjižničarskog društva 2018. - 2019.*
Libraries and digital transformation: supersonic library services in the 2020s

10:30 – 11:00 STANKA ZA KAVU

**11:00 - 13:00 OKRUGLI STOL Komisije za autorsko pravo i otvoreni pristup
AUTORSKO I SRODNA PRAVA - NOVE OKOLNOSTI I DIGITALNO OKRUŽJE**

DVORANA LAURIANA + Zoom sastanak
Moderator: Dragutin Nemeč

Utjecaj autorskopравnih zakonskih promjena na visokoškolske knjižnice

Pozvano izlaganje

izv. prof. dr. sc. ROMANA MATANOVAC VUČKOVIĆ, *Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu*
Novo autorskopравno uređenje za knjižnice u digitalnom okruženju

Panel izlaganja

DRAGUTIN NEMEC, *Knjižnica Pravnoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu*
Tijek zagovaranja autorskopравnih promjena i perspektive za knjižnice

RENATA PETRUŠIĆ, *Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu*
Djela koja su nedostupna na tržištu: autorsko pravo, digitalizacija, korištenje

IVONA MILOVANOVIĆ, RENATA PETRUŠIĆ, *Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu*
Ocjenski radovi u kontekstu novog Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima

RASPRAVA Q&A

13:00 – 13:30 STANKA ZA KAVU

13:30 – 15:00 KOMPETENCIJE KNJIŽNIČARA ZA RAD U DIGITALNOM OKRUŽJU I.

DVORANA LAURIANA + Zoom mrežni seminar
Moderator: Andreja Tominac

Izlaganja

izv. prof. dr. sc. JADRANKA STOJANOVSKI, *Sveučilište u Zadru, Institut Ruđer Bošković*
JASENKA PLEŠKO, *Knjižnice grada Zagreba*
Samoprocjena poslova i kompetencija hrvatskih visokoškolskih i specijalnih knjižničara

ANTONIJA FILIPETI, MARTA MATIJEVIĆ, dr. sc. ALEKSANDRA PIKIĆ JUGOVIĆ, *Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu*
Mogućnosti stalnog stručnog usavršavanja knjižničara iz visokoškolskih, specijalnih i znanstvenih knjižnica: pokazatelji Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj

DORJA MUČNJAK, *Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu*
IVA KLAK MRŠIĆ, JASENKA PLEŠKO, *Knjižnice grada Zagreba*
Važnost profesionalnog usmjeravanja knjižničara: razvojni projekt Centar za razvoj karijera knjižničara

RASPRAVA Q&A

13:30 – 15:00 KNJIŽNIČARI KAO PODRŠKA ZNANSTVENIM AKTIVNOSTIMA

DVORANA LOVOR + Zoom mrežni seminar
Moderator: Sanja Kosić

Izlaganja

prof. dr. sc. IVANKA STRIČEVIĆ, dr. sc. DIJANA MACHALA, *Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu*

Aktivnosti Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu u osnaživanju knjižnica iz sustava znanosti i visokog obrazovanja Republike Hrvatske

dr. sc. BOJAN MACAN, MARINA MAYER, *Institut Ruđer Bošković, Centar za znanstvene informacije*

POIROT: sastavni dio slagalice informacijskih servisa za pomoć u vrednovanju znanstvenih aktivnosti

ALEN VODOPIJEVEC, *Institut Ruđer Bošković*

Nagrade i poticaji kao podrška upravljanju otvorenim i FAIR istraživačkim podacima

SANDRA CUCULIĆ, JANA KRIŠKOVIĆ BAŽDARIĆ, *Sveučilišna knjižnica Rijeka*
Strukturiranje znanstvene produktivnosti Sveučilišta u Rijeci u bazi Web of Science Core Collection

RASPRAVA Q&A

15:00 – 16:30 STANKA ZA RUČAK

16:30 – 18:30 KOMPETENCIJE KNJIŽNIČARA ZA RAD U DIGITALNOM OKRUŽJU II.

DVORANA LAURIANA + Zoom mrežni seminar
Moderator: Sanja Kosić

Izlaganja

dr. sc. DIJANA MACHALA, *Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu*
izv. prof. dr. sc. JADRANKA STOJANOVSKI, *Sveučilište u Zadru, Institut Ruđer Bošković*
Prilagodbe visokoškolskih i specijalnih knjižničara tijekom COVID-19 pandemije

SOFIJA KONJEVIĆ, dr. sc. BOJAN MACAN, *Institut Ruđer Bošković, Centar za znanstvene informacije*

Uloga knjižnica u upravljanju bibliografijom vlastite ustanove i koja je tu uloga Hrvatske znanstvene bibliografije – CROSB

JELENA MADUNIĆ, MATIJA SOVULJ, *Sveučilišna knjižnica u Splitu*
Knjižničar kao kustos: izrada tematskih digitalnih zbirki na mreži

MAJA MLADINOV, *Hrvatski povijesni muzej*
Virtualni knjižničar *iliti* solo knjižničar na radu od kuće: prednosti i nedostaci na primjeru knjižnice Hrvatskog povijesnog muzeja

LUCIJA DODIGOVIĆ, *Institut za antropologiju*
ANA-MARIJA TKALČIĆ, *Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu*
Izazovi rada na daljinu i nove mogućnosti rada s korisnicima

RASPRAVA Q&A

16:30 – 18:30 ULOGA I POLOŽAJ KNJIŽNICA U DIGITALNOM OKRUŽJU I.

DVORANA LOVOR + Zoom mrežni seminar
Moderator: dr. sc. Ksenija Švenda Radeljak

Izlaganja

BRANKA MARIJANOVIĆ, *Fakultet elektrotehnike i računarstva Sveučilišta u Zagrebu*
VIŠNJA NOVOSEL, *Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu*
dr. sc. TATIJANA PETRIĆ, *Sveučilište u Zagrebu, Središnji ured za koordinaciju knjižnica*
dr. sc. LEA ŠKORIĆ, *Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu*
ZRINKA UDILJAK BUGARINOVSKI, *Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu*
Otvorena znanost u knjižnicama Sveučilišta u Zagrebu

doc. dr. sc. MIRKO DUIĆ, *Sveučilište u Zadru, Odjel za informacijske znanosti*
Usporedba multimedijске komunikacije hrvatskih visokoškolskih knjižnica tijekom i prije pandemije bolesti COVID-19

DUBRAVKA LUIĆ-VUDRAG, BLAŽENKA KLEMAR BUBIĆ, *Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu*
Digitalizacija u visokoškolskoj knjižnici s područja humanističkih znanosti: izazovi, prepreke, odgovornost i nedostaci

ARIJANA PAVELIĆ, *Klinika za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević“ u Zagrebu*
Uloga medicinskih knjižnica u promicanju zdravstvene pismenosti i suzbijanju infodemije

GRZEGORZ PROSZCZUK, *Wolters Kluwer OVID*
Learning resources from Wolters Kluwer OVID for supporting medical / health care student education

PETRA MEDIĆ, *Središnja knjižnica Roma u Republici Hrvatskoj*
Položaj i uloga Središnje knjižnice Roma u Republici Hrvatskoj u digitalnom okružju i posebnim okolnostima

RASPRAVA Q&A

20:00 SVEČANA VEČERA

SUBOTA, 2. listopada 2021.

9:00 – 11:00 POSLOVANJE KNJIŽNICA U POSEBNIM OKOLNOSTIMA

DVORANA LAURIANA + Zoom mrežni seminar
Moderator: Branka Turk

Izlaganja

dr. sc. ALEKSANDRA PIKIĆ JUGOVIĆ, *Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu*
Posljedice učinaka COVID-19 pandemije, potresa i digitalne transformacije na poslovanje sveučilišnih, visokoškolskih, znanstvenih i specijalnih knjižnica

SONJA BORAK, mr. sc. ALISA MARTEK, IVANA MATIJEVIĆ, *Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu*
Projekt e-Izvori: na putu prema otvorenosti

BARBARA KAVČIČ, *Sekcija za specijalne knjižnice pri ZBDS, Ministarstvo za kulturo, Direktorat za kulturno dediščino, INDOK center – knjižnica*
VIOLETTA BOTTAZZO, *Sekcija za specijalne knjižnice pri ZBDS*
Kako su se slovenske specijalne knjižnice odazvale na COVID-19 situaciju

ANDREJA TOMINAC, *Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu*
Posljedice potresa i učinkovito upravljanje kriznom situacijom u visokoškolskoj knjižnici

MAJA PANIAN SELIMIĆ, MARIJA ŠIMUNOVIĆ, ZRINKA UDILJAK BUGARINOVSKI, *Knjižnično dokumentacijski centar Ekonomskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu*
Utjecaj pandemije i potresa na digitalizaciju usluga Knjižnično-dokumentacijskog centra

RASPRAVA Q&A

9:00 – 9:50 ULOGA I POLOŽAJ KNJIŽNICA U DIGITALNOM OKRUŽJU II.

DVORANA LOVOR + Zoom mrežni seminar
Moderator virtualne radionice: Branka Marijanović

Virtualna radionica

**Citizen science at libraries: an opportunity not to be missed
- The LIBER Citizen Science Working Group**

Voditelji radionice

TIBERIUS IGNAT, VASSO KALAITZI

**European recommendations of embedding Citizen science at
universities and LIBER Citizen Science Working Group**

RASPRAVA Q&A

**10:00 – 10:50 PROSTOR, USLUGE I GRAĐA KNJIŽNICA U DIGITALNOM
OKRUŽJU**

DVORANA LOVOR + Zoom mrežni seminar
Moderator: Branka Marijanović

Radionica

EBSCO: elektronički resursi za suvremene knjižnice

Voditelj radionice

DUŠAN KRSTIĆ, *EBSCO Information Services*

RASPRAVA Q&A

11:00 – 11:30 STANKA ZA KAVU

11:30 – 12:30 POSTERSKA IZLAGANJA UZ VIRTUALNU ŠETNJU

DVORANA LAURIANA + Zoom mrežni seminar
Moderator: Nina Jelača

dr. sc. ALEKSANDRA PIKIĆ JUGOVIĆ, DUNJA MARIJA GABRIEL, FRIDA BIŠČAN,
Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

**Kvartili u kvantitativnom vrednovanju sveučilišnih, visokoškolskih,
znanstvenih i specijalnih knjižnica**

SANJA KOSIĆ, DORA RUBINIĆ, *Sveučilišna knjižnica Rijeka*

**Centar za elektroničko nakladništvo Sveučilišne knjižnice Rijeka:
potpora korisnicima i Sveučilištu u digitalnom okružju**

IVA MEŠTROVIĆ, *Etnografski muzej Split*

Publikacije Etnografskog muzeja Split namijenjene širokoj publici

dr. sc. VERA PETROVIĆ, MARIJA BULATOVIĆ, MAJA ĐORĐEVIĆ, *Univerzitetska
biblioteka „Svetozar Marković“, Beograd*

**Digitalne zbirke starih i rijetkih knjiga u Univerzitetskoj biblioteci „Svetozar
Marković“**

IVANA BACAN, DAVORKA JUKICA, FILIP PŠENICA, *Knjižnično-dokumentacijski centar
Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu*

Od tradicionalne do digitalne knjižnice u 100 godina

ANAMARIJA STARČEVIĆ ŠTAMBUK, *Institut za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu*

Korona vicevi i digitalno arhiviranje

IRENA GOTAL, *Biskupijska knjižnica Varaždin*

Što se krije u župnim ormarima?

ADRIANA GRI ŠTORGA, KRISTINA TERZIĆ, MILENA ŠPIGIĆ, *Arheološki muzej Istre*

Knjižnica Arheološkoga muzeja Istre u digitalnom okružju

BERNARDA KOS, LJILJANA HAJDIN, LADISLAV CVETKO, *Fakultet organizacije i
informatike Sveučilišta u Zagrebu*

Kako digitalno okružje mijenja realnost knjižnice

KRISTINA KALANJ, *Tehnički muzej Nikola Tesla*

INDIRA ŠAMEC FLASCHAR, *Strossmayerova galerija starih majstora Hrvatske akademije
znanosti i umjetnosti*

**Kultura / Znanost / Umjetnost: fragmenti – izložba građe iz fondova
knjižnica Tehničkog muzeja Nikola Tesla i Strossmayerove galerije
starih majstora Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti**

dr. sc. MARINA VINAJ, IVANA KNEŽEVIĆ KRIŽIĆ, *Muzej Slavonije*

Knjižnica Muzeja Slavonije: prema digitalnoj zbirci

ALMA LUŠETIĆ, *Hrvatsko vojno učilište „Dr. Franjo Tuđman“*

**Knjižnice Hrvatskog vojnog učilišta „Dr. Franjo Tuđman“ u posebnim
okolnostima: digitalna transformacija, edukacija i produkcija**

MARINA MARUNA, *Arheološki muzej Zadar*

**Aktivnost knjižnice Arheološkoga muzeja Zadar u digitalnom okružju:
primjer uključivanja Knjižnice u program Zadar čita 2021.**

RASPRAVA Q&A

11:30 – 13:30 KNJIŽNICE I DIGITALNA TRANSFORMACIJA

DVORANA LOVOR + Zoom mrežni seminar
Moderator: dr. sc. Ksenija Švenda-Radeljak

Izlaganja

dr. sc. TATIJANA PETRIĆ, *Središnji ured za koordinaciju knjižnica Sveučilišta u Zagrebu*
Promjene u sveučilišnim i visokoškolskim knjižnicama u digitalnom okružju: knjižnične usluge i zakonodavni okvir

IRENA UREM, LJILJANA POLJAK, *Sveučilišna knjižnica u Splitu*
Knjižnica u digitalnom okružju: redizajn i razvoj mrežnih stranica

dr. sc. MARINA KR PAN SMILJANEC, dr. sc. BREZA ŠALAMON-CINDORI, *Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu*
Zbirke stare i vrijedne građe u fondovima specijalnih knjižnica u Hrvatskoj: posjedovanje, dostupnost i mogućnosti razvoja usluga u digitalnome okružju

KRISTIJAN CRNKOVIĆ, *ArhivPro*
INDIGO platforma i digitalna transformacija specijalnih knjižnica

INDIRA ŠAMEC FLASCHAR, *Strossmayerova galerija starih majstora Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*
Strossmayerova galerija starih majstora na portalu DiZbi.HAZU

DANKO TKALEC, *Point*
Integrirani digitalni repozitorij

MARKO TOT, JELENA PREKRATIĆ, ANJA TKALEC, *Knjižnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*
Skupni katalog i digitalna knjižnica HAZU: sve na jednom mjestu

RASPRAVA Q&A

13:30 – 14:00 ZAKLJUČNO POZVANO PREDAVANJE

DVORANA LAURIANA + Zoom mrežni seminar
Moderatori: dr. sc. Dijana Machala, dr. sc. Dejana Golenko

izv. prof. dr. sc. MIROSLAV RAJTER, *voditelj Ureda za istraživanje Sveučilišta u Zagrebu, Sveučilište u Zagrebu*
Trendovi razvoja hrvatskih sveučilišta iz perspektive znanosti

SAŽETCI IZLAGANJA

NORMATIVNI OKVIR U PODRUČJU SPECIJALNIH I VISOKOŠKOLSKIH KNJIŽNICA

prof. dr. sc. Tatjana Aparac-Jelušić

Predsjednica Hrvatskog knjižničkog vijeća
aparact@gmail.com

Cilj je izlaganja ukazati na potencijale novog normativnog okvira u hrvatskome knjižničarstvu s posebnim osvrtom na položaj, zadaće i praćenje uspješnosti poslovanja specijalnih i visokoškolskih knjižnica u promjenjivim uvjetima učenja, podučavanja, stručnog i znanstvenog djelovanja. Izlaganje se zasniva na kritičkoj analizi zakonskih i podzakonskih akata te prikazu nastojanja Hrvatskoga knjižničkog vijeća da se novim zakonodavnim okvirom osiguraju bolje pretpostavke za unapređenje knjižničarstva u području djelovanja specijalnih i visokoškolskih knjižnica. Žarište zanimanja je i na pristupu strateškom planiranju odnosno ukazivanju na potrebu usvajanja nacionalnog plana razvoja hrvatskog knjižničarstva.

Ključne riječi: knjižničarstvo, normativni okvir, specijalne knjižnice, visokoškolske knjižnice, vrednovanje postignuća.

LIBRARIES AND DIGITAL TRANSFORMATION: SUPERSONIC LIBRARY SERVICES IN THE 2020S

Loida Garcia-Febo

Predsjednica Američkoga knjižničarskog društva 2018. – 2019.

The pandemic ushered libraries into full digital transformation. To meet the needs of library users and researchers accessing services only online, libraries faced a steep learning curve to implement elements of automation, AI, and machine learning. While libraries have been discussing and exploring digital transformation for years, the pandemic accelerated the process. What is the current scenario of this transformative change impacting library services, library workforce, management, and decision-making? What would be the new requirements for successful librarians? Can libraries sustain these changes? What would they look like? What are social, wellness, sustainability implications?

Join Loida Garcia-Febo for a lecture exploring these exciting developments.

Keywords: digital transformation, libraries, library services, library workforce.

SAMOPROCJENA POSLOVA I KOMPETENCIJA HRVATSKIH VISOKOŠKOLSKIH I SPECIJALNIH KNJIŽNIČARA

izv. prof. dr. sc. Jadranka Stojanovski

Sveučilište u Zadru, Institut Ruđer Bošković
jadranka.stojanovski@irb.hr

Jasenska Pleško

Knjižnice grada Zagreba
jasenska.plesko@kgz.hr

Potaknuti novim tehnološkim mogućnostima, korisnici visokoškolskih, znanstvenih i specijalnih knjižnica mijenjaju načine pristupa informacijama, navike i potrebe što knjižničare prisiljava na uvođenje novih usluga u knjižnice, bavljenje novim vrstama poslova i usvajanje novih znanja i vještina. Kako bismo ispitali u kojoj mjeri knjižničari odgovaraju na stalne promjene Komisija za obrazovanje i stalno stručno usavršavanje Hrvatskoga knjižničarskog društva (HKD) provela je od svibnja do rujna 2021. u knjižničarskoj zajednici anketu o vrstama i opsegu poslova koje knjižničari obavljaju te samoprocjeni vlastitih kompetencija za njihovo obavljanje.

Cilj je istraživanja utvrditi koje poslove i u kojem opsegu obavljaju hrvatski knjižničari iz visokoškolskih, znanstvenih i specijalnih knjižnica, kako procjenjuju svoje kompetencije te kako formalno i cjeloživotno obrazovanje knjižničara može odgovoriti na mogući nedostatak stečenih znanja i vještina. Anketa je podijeljena u dva dijela koji se tiču poslova i kompetencija:

* demografski podaci i općeniti podaci o stručnoj spremi, članstvu u strukovnim udrugama, vrsti knjižnice zaposlenja i broju zaposlenika, nazivu radnog mjesta, stručnom zvanju, godinama rada u knjižnici, položajem stručnom ispitu i razini upravljačke odgovornosti;

* opseg poslova na skali: 1 uopće ne radim taj posao, 2 rijetko radim taj posao, 3 često radim taj posao, 4 svakodnevno radim taj posao, 5 to je glavni posao koji radim, kao i kompetencija na skali: 1 uglavnom nemam kompetencija, 2 nemam dovoljno kompetencija i mogućnost stjecanja istih, 3 nemam dovoljno kompetencija, ali imam mogućnost stjecanja istih, 4 imam dostatne kompetencije, 5 imam izvrsne kompetencije.

Većina se ispitanika nalazi u dobnoj skupini od 36 do 55 godina i ima stručnu spremu magistra struke i zvanje diplomiranog knjižničara. U anketi su najviše sudjelovali knjižničari iz visokoškolskih (fakultetskih, odjelnih) knjižnica (38 %), sveučilišnih knjižnica (18 %), Nacionalne i sveučilišne knjižnice (19 %), specijalnih knjižnica (18 %) i znanstvenih knjižnica (8 %). Većina ispitanika dolazi iz knjižnica s 2 do 5 zaposlenika sa stručnim knjižničarskim zvanjem (29 %) i više od 30 zaposlenika (29 %), dok 16 % knjižničara rade u knjižnicama u kojima su jedini zaposleni.

Ključne riječi: visokoškolska knjižnica, specijalna knjižnica, knjižničari, kompetencija, posao.

MOGUĆNOSTI STALNOG STRUČNOG USAVRŠAVANJA KNJIŽNIČARA IZ VISOKOŠKOLSKIH, SPECIJALNIH I ZNAJSTVENIH KNJIŽNICA: POKAZATELJI CENTRA ZA STALNO STRUČNO USAVRŠAVANJE KNJIŽNIČARA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Antonija Filipeti, Marta Matijević, dr. sc. Aleksandra Pikić Jugović

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
afilipeti@nsk.hr; mmatic@nsk.hr; apikic@nsk.hr

Centar za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj (CSSU) od 2002. godine provodi programe cjeloživotnog učenja i stalnog stručnog usavršavanja za knjižničare iz svih vrsta knjižnica te informacijske stručnjake. Svake se godine program izobrazbe ažurira te obogaćuje novim, aktualnim sadržajima. U tom se kontekstu redovito prati trend zastupljenosti polaznika iz pojedinih vrsta knjižnica te njima namijenjenih sadržaja kako bi se adekvatno odgovorilo na njihove potrebe. U svrhu dobivanja povratnih informacija o stajalištima knjižničara iz visokoškolskih, specijalnih i znanstvenih knjižnica o sudjelovanju u programima stručnog usavršavanja bit će provedena anketa. Naglasak će biti stavljen na razdoblje od 1. siječnja 2020. do 30. lipnja 2021. godine, kad su se edukacije većinom održavale na daljinu, u digitalnom okružju. Na temelju ankete nastojat će se odgovoriti na pitanja koja je motivacija polaznika za pohađanje edukacija te koja su njihova očekivanja, iskustva, odnosno zadovoljstvo ponuđenim sadržajima, osobito edukacijama CSSU-a ponuđenima tijekom pandemije bolesti COVID-19 i krize izazvane potresima. Cilj je također na temelju dobivenih rezultata utvrditi slabe točke organizacije stručnog usavršavanja te izdvojiti važne teme za pojedine vrste knjižnica, osobito u svjetlu društvenih promjena izazvanih pandemijom bolesti COVID-19. Uz to, anketom će se dobiti povratne informacije polaznika o edukacijama na daljinu, odnosno prednostima i nedostacima takvog oblika učenja, što će biti bitno pri planiranju budućih programa izobrazbe. U obzir će biti uzeti i statistički pokazatelji CSSU-a.

Ključne riječi: stručno usavršavanje knjižničara, visokoškolske, specijalne i znanstvene knjižnice, krizne situacije, edukacijske potrebe knjižničara.

VAŽNOST PROFESIONALNOG USMJERAVANJA KNJIŽNIČARA: RAZVOJNI PROJEKT CENTAR ZA RAZVOJ KARIJERA KNJIŽNIČARA

Dorja Mučnjak

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
dmucnjak@nsk.hr

Iva Klak Mršić, Jasenka Pleško

Knjižnice grada Zagreba
iva.klak.mrsic@kgz.hr; jassenka.plesko@kgz.hr

Profesionalno usmjeravanje djelatnost je pružanja pomoći pojedincima pri odabiru njihovog zanimanja i razvoju karijere. U organizacijskom kontekstu, razvoj karijere odnosi se na skup aktivnosti kojima je cilj pomoći zaposlenicima da osvijeste svoje profesionalne ciljeve i steknu kompetencije potrebne za njihovo ostvarenje. Neki oblici pomoći koje organizacije nude svojim djelatnicima su informacije o mogućim pravcima razvoja karijere, obavijesti o slobodnim radnim mjestima, radionice planiranja karijere, individualno savjetovanje, profesionalno usavršavanje i mentorstvo. U knjižnicama se zapošljavaju djelatnici čiji je set stručnih kvalifikacija zadan. No, razvoj informacijskih i komunikacijskih tehnologija, te promjene radnog okružja i potreba korisnika dovodi do potrebe za nužnim razvojem novih stručnih i generičkih kompetencija knjižničarskog osoblja. Da bi knjižnice uspješnije poslovale, važno je osvijestiti studentima knjižničarstva i zaposlenicima potrebu za profesionalnim usmjeravanjem te im pomoći u upravljanju njihovim karijerama, a ravnatelje i voditelje osnažiti u uspješnijem vođenju timova. U radu će se prikazati primjeri profesionalnog usmjeravanja knjižničara u visokoškolskim knjižnicama te predstaviti projekt Komisije za obrazovanje i stalno stručno usavršavanje HKD-a Centar za razvoj karijera knjižničara, kroz koji će se studentima, knjižničarima i ravnateljima pružiti razne aktivnosti za osnaživanje pri odabiru i/ili nastavku karijere, odnosno pri vođenju timova.

Ključne riječi: knjižničari, profesionalni razvoj i napredovanje, upravljanje ljudskim potencijalima.

AKTIVNOSTI NACIONALNE I SVEUČILIŠNE KNJIŽNICE U ZAGREBU U OSNAŽIVANJU KNJIŽNICA IZ SUSTAVA ZNANOSTI I VISOKOG OBRAZOVANJA REPUBLIKE HRVATSKE

prof. dr. sc. Ivanka Stričević, dr. sc. Dijana Machala

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
istricevic@nsk.hr; dmachala@nsk.hr

Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti osnažio je poziciju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu u upravljanju hrvatskim nacionalnim knjižničnim sustavom. Sustav visokoškolskih i specijalnih knjižnica, kao važan dio hrvatskoga knjižničnog sustava, zahtijeva posebnu pozornost središnje nacionalne matične knjižnice te nalaže nužnost osuvremenjivanja postojećih podzakonskih akata, njihovu što bržu implementaciju kao i razvoj novih modela programske suradnje temeljenu na primjeni najsuvremenije informacijske infrastrukture. Strateški cilj je ojačati resurse i kapacitete Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu za razvoj modernih usluga podrške visokoškolskim i specijalnim knjižnicama u cilju njihovog repozicioniranja u središte nacionalnoga znanstvenog infrastrukturnog okvira. Poseban osvrt u izlaganju bit će usmjeren na prikaz novela koje donose novi standardi, potreba usustavljanja aktivnosti bibliometrije te strateških planova vezano uz implementaciju knjižničnog informacijskog sustava nove generacije.

Ključne riječi: hrvatski visokoškolski knjižnični sustav, znanstvena infrastruktura.

POIROT: SASTAVNI DIO SLAGALICE INFORMACIJSKIH SERVISA ZA POMOĆ U VREDNOVANJU ZNANSTVENIH AKTIVNOSTI

dr. sc. Bojan Macan, Marina Mayer

Institut Ruđer Bošković, Centar za znanstvene informacije
bmacan@irb.hr; mmayer@irb.hr

Podaci o projektnim aktivnostima ustanova ili znanstvenika koriste se za vrednovanje znanstvenih aktivnosti i/ili ustanova, a njihovo je prikupljanje zahtjevan proces zbog njihove raspršenosti i često nedostupnosti. Zbog toga je od iznimne važnosti uloga centralizirane nacionalne baze podataka o projektnim aktivnostima koja će biti interoperabilna s drugim dijelovima sustava informacija o znanstvenoj djelatnosti u Republici Hrvatskoj. Taj sve do nedavno nedostajući dio podatkovne infrastrukture u Hrvatskoj popunio je novi informacijski servis Centra za znanstvene informacije IRB-a pod nazivom Baza podataka projektnih aktivnosti u znanosti i visokom obrazovanju u Republici Hrvatskoj – POIROT. POIROT na jednom mjestu okuplja podatke o domaćim i inozemnim znanstvenim i stručnim projektima na kojima sudjeluju djelatnici i ustanove iz sustava znanosti i visokog obrazovanja Republike Hrvatske. Zapisi o projektima se u POIROT-u dodatno povezuju sa zapisima o hrvatskim ustanovama iz sustava znanosti i visokog obrazovanja te osobama koje surađuju na tim projektima, što omogućava izvještavanje o sudjelovanjima na projektima na razini osoba i ustanova. POIROT je povezan i s Hrvatskom znanstvenom bibliografijom – CROSBIB, tako da je sve publikacije moguće povezati s odgovarajućim projektom iz POIROT-a i na temelju toga dobiti izvještaje o znanstvenoj produktivnosti projekata. Prva verzija POIROT-a objavljena je 2016. godine, a tijekom 2018. godine uspostavljena je suradnja s Agencijom za znanost i visoko obrazovanje (AZVO) te je baza prilagođena prikupljanju podataka koji se koriste u procesima reakreditacije visokih učilišta. Podatke o novim projektima u POIROT mogu unijeti članovi hrvatske akademske i istraživačke zajednice prijavom u sustav svojim AAI@Edu.Hr korisničkim podacima. Svaka ustanova iz sustava znanosti i visokog obrazovanja može imenovati svojeg administratora pri ustanovi koji će po provedenoj edukaciji na Institutu Ruđer Bošković biti ovlašten za uređivanje i objavljivanje zapisa o projektima vlastite ustanove.

Ključne riječi: projektne aktivnosti, baza podataka, POIROT.

NAGRADE I POTICAJI KAO PODRŠKA UPRAVLJANJU OTVORENIM I FAIR ISTRAŽIVAČKIM PODACIMA

Alen Vodopijevec

Institut Ruđer Bošković

alen@irb.hr

Iako znanstvena komunikacija podrazumijeva aktivnosti u svim dijelovima istraživačkog procesa, njezin su najvidljiviji dio tradicionalne publikacije, poput časopisa i knjiga. Izvorni istraživački podaci još uvijek se, u pravilu, ne objavljuju i najčešće nisu dostupni. Izdavači ne podržavaju nove i inovativne oblike znanstvene komunikacije, a prevladavajući kriteriji u vrednovanju znanstvenoga doprinosa potiču na izvještavanje isključivo o pozitivnim rezultatima. Posljedično, većina istraživanja nije reproducibilna i ne može se ponoviti te time dokazati da su rezultati ispravni i temeljeni na valjanim podacima čime se dovodi u pitanje i znanstvena čestitost. U skladu s tim, potreban je zaokret u praksama evaluacije znanstveno-istraživačkog rada u smjeru potvrde i priznavanja OS (otvorena znanost, engl. *Open Science*) aktivnosti, uključujući aktivnosti upravljanja istraživačkim podacima. Principi otvorene znanosti izravan su odgovor na navedene izazove i apel za otvorenim i transparentnim provođenjem znanstveno-istraživačkog procesa kao i za komuniciranjem rezultata koji proizlaze iz njega. U sklopu NI4OS-Europe projekta utvrđeno je desetak preporuka i povezanih aktivnosti koje je potrebno primijeniti u praksi na svim razinama, od politika - u vidu uvođenja ORDM i FAIR elemenata u zakone i pravilnike te kriterija za evaluaciju rezultata znanstveno-istraživačkog rada putem podrške podatkovnim infrastrukturama pa do unaprjeđenja izdavačkih praksi. Istaknute su i mogućnosti direktnih nagrada i poticaja za same istraživače kako se dijeljenje istraživačkih podataka više ne bi individualno percipiralo kao gubitak istraživačkih resursa, nego baš suprotno kao aktivnost koja omogućava bolje uvjete rada, pridonosi boljoj suradnji i općenito napretku znanosti.

Ključne riječi: otvoreni istraživački podaci, evaluacija znanstveno-istraživačkog rada, znanstvena komunikacija, EOSC, FAIR.

STRUKTURIRANJE ZNANSTVENE PRODUKTIVNOSTI SVEUČILIŠTA U RIJECI U BAZI WEB OF SCIENCE CORE COLLECTION

Sandra Cuculić, Jana Krišković Baždarić

Sveučilišna knjižnica Rijeka

sandra.cuculic@svkri.uniri.hr; jana.kriskovic@svkri.uniri.hr

Sveučilišna knjižnica Rijeka je u suradnji sa Sveučilištem u Rijeci provela strukturiranje podataka u bazi *Web of Science Core Collection* za potrebe vidljivosti i ujednačenosti podataka Sveučilišta u Rijeci. Strukturirani podaci temelj su kontrole kvalitete, ali i doprinos boljoj vidljivosti znanstvene produkcije. Knjižničari su tijekom provedbe projekta u bazi *Web of Science Core Collection* pretražili indeksiranost autora Sveučilišta u Rijeci u čijim su radovima provjerili povezanost afilijacija (adresa i naziv ustanove) sa Sveučilištem. Utvrđeno je preko četiri tisuće varijanti afilijacija Sveučilišta u Rijeci i njegovih sastavnica od čega neke afilijacije u bazi iz više razloga nisu povezane sa Sveučilištem što je utjecalo na bibliometrijske pokazatelje o indeksiranosti i citiranosti radova *Sveučilišta u Web of Science Core Collection*. Navedene afilijacije čiju je pripadnost Sveučilištu moguće dokazati poslone su u Clarivate koji je prihvatio ispravak i sa Sveučilištem povezoao 668 adresa i 953 rada. Neispravne ili nepotpune afilijacije utječu na smanjenu indeksiranost i citiranost u bazama te vidljivost institucije i poziciju na svjetskim rang listama. Kao partner i potpora istraživačima i autorima Sveučilišta u Rijeci Sveučilišna knjižnica razvija svijest i educira o ispravnom navođenju afilijacije, odnosno potpisivanju autora u skladu s Odlukom o navođenju pripadnosti (afilijacija) Sveučilišta u Rijeci.

Ključne riječi: afilijacija, Sveučilište u Rijeci, *Web of Science Core Collection*, bibliometrijski pokazatelji.

PRILAGODBE VISOKOŠKOLSKIH I SPECIJALNIH KNJIŽNIČARA TIJEKOM COVID-19 PANDEMIJE

dr. sc. Dijana Machala

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
dmachala@nsk.hr

izv. prof. dr. sc. Jadranka Stojanovski

Sveučilište u Zadru, Institut Ruđer Bošković
jadranka.stojanovski@irb.hr

COVID-19 pandemija, koja je u naše živote ušla početkom 2020. godine ima dugotrajne i dalekosežne posljedice na sve aspekte društva. Iako se svakodnevno prilagođavamo ograničenjima kretanja i druženja, epidemiološkim mjerama koje se mijenjaju, radu od kuće, obrazovanju od kuće, doživjeli smo poremećaje u brojnim aspektima svoga poslovnog i privatnog života, koji su se izmiješali na jedan sasvim novi način. To je pak razlogom stalnog suočavanja s nepredviđenim osobnim i profesionalnim izazovima pa su nam se nametnula pitanja o učincima krize na knjižničare koji rade u visokoškolskim i specijalnim knjižnicama. Stoga je u sklopu aktivnosti Komisije za obrazovanje i stalno stručno usavršavanje Hrvatskog knjižničarskog društva (HKD) izrađena anketa koja sadrži zasebni dio o promjenama opsega poslova, kompetencijama, korištenim izvorima informacija i mogućim aktivnostima strukovnih knjižničarskih udruga u doba bolesti COVID-19. Do 30. lipnja 2021. prikupljeno je ukupno 700 odgovora, od čega se 157 odnosi na visokoškolske, znanstvene i specijalne knjižnice te Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu. Najveći broj ispitanika ne smatra da im se opseg poslova promijenio u doba COVID-19 krize (23 %), dok dio smatra da se opseg poslova povećao (15 %). Svoje kompetencije u odnosu na radne aktivnosti u doba pandemije većina ispitanika smatra dostatnim ili izvrsnim:

- * rad od kuće (39 %)
- * rad na daljinu (39 %)
- * organizacija temeljnih knjižničnih usluga poštujući zahtjeve propisanog rastojanja te društvenog distanciranja (36 %)
- * primjena mjera zaštite zdravlja ljudi i građe u knjižnici (34 %)
- * organizacija stručnih aktivnosti knjižnice na daljinu (25 %)
- * krizno komuniciranje (25 %)

Knjižničari nedostatnim procjenjuju svoje kompetencije vezane za:

- * tehnološke promjene nabave i posudbe građe (23 %)
- * krizno upravljanje ljudima (17 %)
- * krizno upravljanje budžetom (16 %).

Procjenjujući izvore informacija koje su najviše koristili i njihovu korisnost za savladavanje poslova u doba COVID-19 krize većina je ispitanika vrlo korisnim i najkorisnijim ocijenila neformalnu suradnju s kolegama (34 %), izvore na internetu (26 %) i upravu knjižnice/voditelja (25 %).

Ključne riječi: visokoškolska knjižnica, specijalna knjižnica, knjižničar, COVID-19.

ULOGA KNJIŽNICA U UPRAVLJANJU BIBLIOGRAFIJOM VLASTITE USTANOVE I KOJA JE TU ULOGA HRVATSKE ZNANSTVENE BIBLIOGRAFIJE – CROSBİ

Sofija Konjević, dr. sc. Bojan Macan

Institut Ruđer Bošković, Centar za znanstvene informacije
sofija@irb.hr; bmacan@irb.hr

U fokusu današnjeg sustava vrednovanja znanstvenih aktivnosti ustanova, znanstvenika i/ili projekata je znanstvena publicistika i različiti bibliometrijski pokazatelji. Prikupljanje takvih podataka zahtjevan je proces u kojem su knjižnice prepoznale svoju ulogu te se etablirale kao relevantni pružatelji bibliometrijskih usluga. Centar za znanstvene informacije Instituta Ruđer Bošković omogućio je ustanovama iz sustava znanosti i visokog obrazovanja Republike Hrvatske alat za nadzor i upravljanje njihovim bibliografijama kroz Hrvatsku znanstvenu bibliografiju – CROSBİ. CROSBİ na jednom mjestu okuplja cjelokupnu znanstvenu produkciju hrvatskih znanstvenika. Podatke o radovima unose sami znanstvenici, dok administratori kontroliraju i uređuju zapise. Zapisi o publikacijama povezuju se sa zapisima o njihovim autorima, ustanovama iz kojih dolaze autori, časopisima i projektima, ali i znanstvenim područjima i bibliometrijskim pokazateljima, tako da se na temelju takvih povezanosti iz CROSBİ-ja mogu dobiti razni izvještaji i analize. Tako se, između ostaloga, od 2017. godine CROSBİ koristi i kao službeni izvor podataka o znanstvenoj produktivnosti ustanova i njihovih djelatnika za potrebe reakreditacije visokih učilišta koju provodi Agencija za znanost i visoko obrazovanje (AZVO). Takvo napredno izvještavanje iz sustava moguće je jer je CROSBİ proteklih godina prošao kroz proces redizajna, modernizacija i unaprjeđenja funkcionalnosti. Jedna od novina koja omogućava veću točnost i sveobuhvatnost podataka u CROSBİ-ju decentralizacija je administracije zapisa kojom je ustanovama iz sustava znanosti i visokog obrazovanja RH omogućeno imenovanje administratora na svojoj ustanovi za uređivanje zapisa o publikacijama koji su pridruženi njihovoj ustanovi. S obzirom na specifično znanje potrebno za održavanje bibliografije, uloga administratora CROSBİ-ja pri ustanovama ponajprije je namijenjena knjižničarima. Kako bi dobili administratorske ovlasti administratori moraju proći edukaciju kroz radionice za CROSBİ administratore koje održava Centar za znanstvene informacije IRB-a. Do svibnja 2021. održano je 12 radionica, preko 220 administratora iz 110 ustanova ovlašteno je za administriranje CROSBİ-ja te se s njima i nakon edukacije kontinuirano aktivno komunicira.

Ključne riječi: Hrvatska znanstvena bibliografija, CROSBİ.

KNJIŽNIČAR KAO KUSTOS: IZRADA TEMATSKIH DIGITALNIH ZBIRKI NA MREŽI

Jelena Madunić, Matija Sovulj

Sveučilišna knjižnica u Splitu
msovluj@svkst.hr; jmadunic@svkst.hr

U radu se prikazuje postupak planiranja i metodologija izrade mrežne digitalne zbirke korištenjem sustava za upravljanje sadržajima *Omeke*. *Omeke* je digitalni alat otvorenog koda razvijen u Centru za povijest i nove medije Roy Rosenzweig američkoga Sveučilišta George Mason. Zamišljen je kao jednostavno i vizualno atraktivno rješenje za izradu tematskih digitalnih zbirki za kulturne i baštinske ustanove. Na primjeru novinske rubrike „Dalmatinski kurioziteti“, koja je izlazila u dnevnim novinama „Slobodna Dalmacija“ od 1958. do 1962., iskušane su i opisane tehničke funkcionalnosti i mogućnosti primjene sustava. Novinski isječci informativno-zabavnog karaktera su obrađeni, opisani, označeni i sakupljeni u korpus. Uz široke funkcionalnosti pretraživanja, opis svake jedinice građe u zbirci zadovoljava osnovne standarde metapodataka (Dublin Core). Sadržaj rubrike koja je odabrana omogućio je korištenje različitih dodataka za prikaz građe, kao što su geolozijske oznake. Budući da je riječ o programskom rješenju otvorenog koda, minimalna je potreba za vanjskom tehničkom podrškom, a *Omeke* zajednica nudi niz gotovih grafičkih sučelja, dodataka i rješenja za prezentiranje građe. *Omeke* je intuitivan i dostupan alat za knjižničare, arhiviste i muzeologe koji žele dijelove svojih fondova postaviti na mrežu i približiti korisnicima, dodavanjem komponente interaktivnosti i izborom sadržaja zanimljivih široj publici. U akademskom okružju alat se koristi i za suradničke i studentske projekte.

Ključne riječi: *Omeke*, *Slobodna Dalmacija*, digitalne zbirke, alati otvorenog koda.

VIRTUALNI KNJIŽNIČAR *ILITI* SOLO KNJIŽNIČAR NA RADU OD KUĆE: PREDNOSTI I NEDOSTACI NA PRIMJERU KNJIŽNICE HRVATSKOG POVIJESNOG MUZEJA

Maja Mladinov

Hrvatski povijesni muzej
m.mladinov@hismus.hr

Pojava pandemije bolesti COVID-19 uzrokovala je znatne promjene u radu kulturnih ustanova, pa tako i Hrvatskog povijesnog muzeja. Jedna od mjera suzbijanja i sprječavanja širenja bolesti uvedenih u proljeće 2020., bila je slanje zaposlenika na rad od kuće. Tako se, odlaskom jedinoga knjižničara na rad od kuće, knjižnica Hrvatskog povijesnog muzeja suočila s potpuno novim izazovima povezanim s poslovanjem. Iako se u početku činilo da se zbog nedostatka izravnog dodira s građom neće moći organizirati uspješan rad na daljinu, pokazalo se kako se veliki dio posla može odraditi i na taj način. Tako su se od kuće, gotovo bez ikakvih problema, obavljali poslovi vezani za nabavu građe, izradu godišnjih izvještaja o radu i sastavljanje planova rada, prikupljanje statističkih podataka za Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu u Zagrebu, tematska pretraživanja, digitalizaciju građe, podršku nakladničkoj djelatnosti, institucijsku suradnju te stručno usavršavanje, uključujući pripremu izlaganja i pisanje radova. Rad na daljinu podrazumijevao je mogućnost daljinskog spajanja na računalo u knjižnici, a time i dostupnost svih potrebnih digitalnih alata (programa za obradu knjižnične građe i sl.). Takvi su uvjeti omogućili nastavak rada na prebacivanju kartičnoga kataloga u elektronički oblik za što ipak nije neophodan pristup građi. Posudbe su u određenoj mjeri također bile moguće uz prethodno upoznavanje korisnika s rasporedom knjižnice te dogovorom o postupanju pri posudbi, odnosno povratu građe. Najveći izazov, očekivano, bila je obrada nove građe te povremeno mijenjanje razmještaja knjiga na policama radi smještaja pri nova. Ovaj dio posla ipak nije bilo moguće obaviti bez fizičkog pristupa građi i knjižnici.

Ključne riječi: muzejska knjižnica, solo knjižničar, rad od kuće.

IZAZOVI RADA NA DALJINU I NOVE MOGUĆNOSTI RADA S KORISNICIMA

Lucija Dodigović

Institut za antropologiju
ldodigovic@inantro.hr

Ana-Marija Tkalčić

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
amtkalcic@nsk.hr

Posljednjih godinu dana suočeni smo s brojnim izazovima koji su iz povremenih slučajnosti prerasli u svakodnevicu. Brojni su izazovi ipak prerasli u nove mogućnosti i pozitivne promjene. Uspoređujući dvije različite knjižnice u njihovu poslovanju i radu s korisnicima tijekom stvaranja zbog pandemije, a kasnije i potresa, otvoren je pogled u snagu stručnjaka i mogućnosti prilagodbe rada u svim nametnutim uvjetima. Specijalne su knjižnice i inače posebna vrsta knjižnica koja okuplja uski broj korisnika, no osim znanstvenika iz primarne institucije česta je i komunikacija s mnogim vanjskim članovima iz nacionalne i međunarodne javnosti. Prema Sustavu jedinstvenog elektroničkog prikupljanja statističkih podataka o poslovanju knjižnica pri Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, vidljiv je porast u virtualnim posjetima knjižnici (28,7 %), u međuknjižničkoj suradnji (85,7 %), informacijskim zahtjevima (98,6 %) i otvorenim pristupom (98,3 %). Knjižničari su primorani sve više postajati IT stručnjaci, obogaćivati svoje mrežne stranice uputama kako se snaći u šumi informacija, kako pronaći upravo ono što korisniku treba, a pritom ga i educirati za samostalnog istraživača. Knjižnične usluge u NSK i njezinom Informacijskom centru već se nekoliko desetljeća kreću u smjeru digitalizacije, dostupnosti knjižnične građe na daljinu, slanje digitalnih sadržaja korisniku, pristup digitalnim sadržajima ili pristup bazama podataka što je bila izvrsna baza za rad na daljinu i u razdoblju ograničenog rada. Prema Sustavu jedinstvenog elektroničkog prikupljanja statističkih podataka o poslovanju knjižnica pri Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu vidljiv je porast u međuknjižničkoj suradnji (74,54 %) i informacijskim zahtjevima (23,88 %). Od ukupne posjećenosti 68,79 % je virtualna posjećenost. Novo je doba zapravo produbilo pozitivnu suradnju i s korisnicima i među knjižničarima iz različitih vrsta knjižnica.

Ključne riječi: virtualne posjete, otvoreni pristup, digitalizacija, rad u digitalnom okružju.

OTVORENA ZNANOST U KNJIŽNICAMA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Branka Marijanović

Sveučilište u Zagrebu Fakultet elektrotehnike i računarstva
branka.marijanovic@fer.hr

Višnja Novosel

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
vnovosel@ffzg.hr

dr. sc. Tatijana Petrić

Središnji ured za koordinaciju knjižnica Sveučilišta u Zagrebu
tpetric@unizg.hr

dr. sc. Lea Škorić

Sveučilište u Zagrebu Medicinski fakultet
lea.skoric@mef.hr

Zrinka Udiljak Bugarinovski

Sveučilište u Zagrebu Ekonomski fakultet
zudiljak@net.efzg.hr

Ideja otvorene znanosti i slobodne znanstvene komunikacije nije nova, s digitalnom revolucijom i razvojem informacijskih tehnologija dogodila se velika prekretnica u pristupu i načinima znanstvene komunikacije i diseminacije informacija, što je utjecalo na stvaranje novih usluga i sadržaja u knjižnicama. Protekla godina donijela je dvije otežavajuće okolnosti, potrebe i pandemiju COVID-19 te su se knjižnice, kao i svi ostali, morale brzo prilagoditi novonastalim uvjetima. Iskustva poslovanja u takvom okružju dodatno su naglasila potrebu za radom u skladu s načelima otvorene znanosti. U radu će se prikazati primjena načela na kojima počiva otvorena znanost na Sveučilištu u Zagrebu, infrastruktura i vidljive rezultate primjene (npr. repozitorij, digitalne knjižnice i platforme za objavu znanstvenog sadržaja, otvorena edukacije korisnika, suradnja s fakultetskim izdavačima te primjene specijaliziranih scientometrijskih metoda za vrednovanje znanstvene produktivnosti).

Ključne riječi: otvorena znanost, Sveučilište u Zagrebu, znanstvena komunikacija, visokoškolske knjižnice, digitalno knjižnično poslovanje.

USPOREDBA MULTIMEDIJSKE KOMUNIKACIJE HRVATSKIH VISOKOŠKOLSKIH KNJIŽNICA TIJEKOM I PRIJE PANDEMIIJE BOLESTI COVID-19

doc. dr. sc. Mirko Duić

Odjel za informacijske znanosti, Sveučilište u Zadru
miduic@unizd.hr

Izrada multimedijских djela postaje sve pristupačnija razvojem brojnih digitalnih alata, često i besplatno dostupnih korisnicima. Danas su za izradu postera, osim komercijalnih softvera poput *Photoshopa*, na raspolaganju i slobodno dostupni softveri poput *Gimpa* ili web softvera *Photopea*. Za izradu filmova mogu se koristiti i besplatno dostupni, a vrlo funkcionalni softveri poput *Shotcuta* i *VideoPad Video Editora*. Također, na webu je dostupno mnoštvo obrazovnih sadržaja koji objašnjavaju rad s multimedijским softverima pa ih se može lakše naučiti koristiti. I naposljetku, gotova multimedijска djela mogu se objaviti na različitim društvenim mrežama. Sve su ovo bitni čimbenici koji utječu na to da se tijekom zadnjih godina u brojnim knjižnicama počelo sve više pažnje pridavati stvaranju dojmljivih multimedijских djela. Pandemija bolesti COVID-19 također je utjecala na češću primjenu multimedije u knjižnicama jer su zbog epidemioloških mjera knjižničari često morali intenzivirati web komunikaciju s korisnicima. Stvarali su filmove u kojima su čitani dijelovi romana, filmove s preporukama knjiga iz zbirki, stvarali su vizualno zanimljive postere u različite svrhe - od najava virtualnih događanja i izložbi, do objava informacija i uputa za korisnike o trenutnom načinu rada knjižnice. Većom usmjerenošću na korištenje multimedijске komunikacije, nastojalo se održavati i razvijati komunikaciju s knjižničnim korisnicima. U radu će se istražiti kako su i koliko knjižnice koristile multimedijску komunikaciju na svojim mrežnim stranicama i društvenim mrežama. Istražit će se i usporediti razne vrste multimedijске komunikacije visokoškolskih knjižnica, tijekom i prije pandemije bolesti COVID-19: sveučilišnih knjižnica u Splitu, Rijeci, Zadru i Puli, Knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu te Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek. Poseban će fokus istraživanja biti na komunikaciji knjižnica putem filmova i postera.

Ključne riječi: multimedija, visokoškolske knjižnice, COVID-19, poster, filmovi.

DIGITALIZACIJA U VISOKOŠKOLSKOJ KNJIŽNICI S PODRUČJA HUMANISTIČKIH ZNANOSTI: IZAZOVI, PREPREKE, ODGOVORNOST I NEDOSTACI

Dubravka Luić-Vudrag, Blaženka Klemar Bubić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
dlvudrag@ffzg.hr; bklemar@ffzg.hr

Poslanje svake visokoškolske knjižnice potpora je znanstveno-nastavnom radu, učenju i istraživanju. Protekla godina postavila je pred knjižnice i knjižničare imperativ rada u posebnim, novim okolnostima te ih je natjerala tražiti nova rješenja, razvoj i upotrebu informacijsko-komunikacijskih tehnologija. U radu će se prikazati i preispitati kako Knjižnica Filozofskog fakulteta prilagođava svoje usluge digitalnom okružju i postaje aktivni sudionik ne samo obrazovanja na daljinu, već i potpora znanstveno-istraživačkom radu svoje ustanove. Može li, i kako zadovoljiti upite korisnika jer njihova se traženja većinom odnose na staru i vrlo staru građu? Filozofski fakultet u Zagrebu u suradnji s knjižnicom svoja izdanja stavlja na platformu *FF Open Press* i objavljuje digitalna izdanja Filozofskog fakulteta u otvorenom pristupu.

Ključne riječi: humanističke znanosti, stara građa, obrazovanje na daljinu, platforma *FF Open Press*.

ULOGA MEDICINSKIH KNJIŽNICA U PROMICANJU ZDRAVSTVENE PISMENOSTI I SUZBIJANJU INFODEMIJE

Arijana Pavelić

Klinika za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević“, Zagreb
apavelic@bfm.hr

Zdravstvena informacijska pismenost složen je i dinamičan koncept koji uključuje socijalne, kognitivne, ekonomske i osobne vještine pojedinca u pretraživanju, razumijevanju i korištenju zdravstvenih informacija radi poboljšanja i održavanja vlastitog zdravlja. Lako dostupne mrežne zdravstvene informacije omogućuju pojedincu preuzimanje aktivnije uloge u donošenju odluka u zdravstvenom procesu. Infodemija uzrokovana javnozdravstvenom krizom i pandemijom korona virusa naglasila je važnost stjecanja i razvijanja potrebnih kompetencija procjene pouzdanosti, istinitosti i vjerodostojnosti mrežnih zdravstvenih informacija. Cilj je rada ukazati na važnost zdravstvene informacijske pismenosti općenito, a posebno u vrijeme infodemije, koja zahtijeva kritičko vrednovanje dostupnih zdravstvenih informacija. Posebno će se istaknuti uloga i važnost medicinskih knjižnica u zdravstvenom opismenjavanju te osnaživanju pojedinaca u navigaciji kroz izazove mrežnog informacijskog okružja u potrazi za pouzdanim i vjerodostojnim zdravstvenim informacijama te suzbijanju infodemije prouzrokovane zdravstvenom krizom zbog bolesti COVID-19.

Ključne riječi: zdravstvena pismenost, medicinske knjižnice, infodemija, COVID-19.

POLOŽAJ I ULOGA SREDIŠNJE KNJIŽNICE ROMA U REPUBLICI HRVATSKOJ U DIGITALNOM OKRUŽJU I POSEBNIM OKOLNOSTIMA

Petra Medić

Središnja knjižnica Roma u Republici Hrvatskoj
petramedic2107@gmail.com

Rad će se baviti predstavljanjem novootvorene Središnje knjižnice Roma u Republici Hrvatskoj koja je svečano otvorena 8. lipnja 2020. godine te koja je jedina knjižnica Roma u Hrvatskoj, ali i šire, a koja specifična je u nekim segmentima u odnosu na ostale specijalne knjižnice. Nakon utemeljenja, u knjižnici je započela cjelovita stručna obrada knjižnične građe koja još uvijek traje. Kako bi se poboljšalo obrazovanje i kultura Roma te ih se lakše uključilo u društvo kontinuirano se radi na osmišljavanju, prijavljivanju te provedbi različitih programa i aktivnosti te kulturnih događanja. Iako je relativno nova knjižnica, dobro se snašla u digitalnom okružju i posebnim okolnostima budući da je dio planiranih aktivnosti: programa i radionica već morala provesti u digitalnom okružju.

Ključne riječi: Središnja knjižnica Roma, Romi, digitalno okružje.

POSLEDICE UČINAKA COVID-19 PANDEMIJE, POTRESA I DIGITALNE TRANSFORMACIJE NA POSLOVANJE SVEUČILIŠNIH, VISOKOŠKOLSKIH, ZNANSTVENIH I SPECIJALNIH KNJIŽNICA

dr. sc. Aleksandra Pikić Jugović

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
apikic@nsk.hr

Hrvatske sveučilišne, visokoškolske, znanstvene i specijalne knjižnice prolaze različite vrste tranzicija i transformacija već dugi niz godina. Promjene u političkom, kulturnom i znanstvenom životu Hrvatske, a nakon 2013. godine promjene i u Europskoj uniji, pa globalni razvoj informacijsko-komunikacijske tehnologije i njegovo prodiranje u sve pore života i rada, trajno su preobrazile ove knjižnice. Napetosti između očekivanja korisnika da su informacije odmah dostupne, a brzina pristupa trenutna, između zahtjeva uprava matičnih ustanova, zakonodavaca, odnosno drugih dionika u i izvan knjižničnog sustava izazov je za daljnji razvoj ovih knjižnica. Protekla je godina bila obilježena radom u uvjetima izolacije (engl. *lockdown*) i ograničenoga pristupa tijekom pandemije bolesti COVID-19, te radom u oštećenim prostorima prouzrokovanim potresima. Navedeno je pokazalo do koje su mjere knjižnice otporne ili slabe na izvanredne uvjete, a onda koliko su u stanju ugraditi u svoje poslovanje digitalne usluge, poslove i sadržaje. U sljedećem razdoblju razvoj ovih knjižnica kretat će se u dva osnovna pravca: daljnje aktivno sudjelovanje u izgradnji infrastrukture otvorene znanosti i sudjelovanje u aktivnostima digitalizacije hrvatske kulturne baštine.

Ključne riječi: transformacija knjižničnog prostora, nova edukacijska uloga knjižničara, digitalizacija, istraživački podaci, otvorena znanost.

PROJEKT E-IZVORI: NA PUTU PREMA OTVORENOSTI

Sonja Borak, mr. sc. Alisa Martek, Ivana Matijević

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
amartek@nsk.hr; sborak@nsk.hr; imatijevic@nsk.hr

S obzirom na vitalnu ulogu koju u eri informacijske tehnologije imaju elektronički izvori u informiranju, istraživanju te razvoju znanosti i obrazovanja, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu od 2016. godine osigurava i održava pristup na elektroničke izvore znanstvenih i stručnih informacija za hrvatsku znanstvenu i akademsku zajednicu, provodeći petogodišnji EU projekt *Povećanje pristupa elektroničkim izvorima znanstvenih i stručnih informacija*, skraćenoga naziva *e-Izvori*. Projektom *e-Izvori* željelo se ponajprije omogućiti nositeljima znanstvene djelatnosti u Republici Hrvatskoj da korištenjem e-izvora poboljšaju kvalitetu svoga znanstvenog rada, a time i vidljivost u međunarodnom istraživačkom i znanstvenom okruženju. U ovom izlaganju prikazat će se rezultati ključnih aktivnosti na projektu od 2016. do 2021. te planovi za budući projekt u kojemu će se osigurati uvjeti za objavu radova hrvatskih znanstvenika u otvorenom pristupu bez naplate. Uz postojeće ugovore o pretplati na e-izvore (citane i bibliografske baze podataka), nastojat će se sklapati i tzv. transformativni ugovori s izdavačima znanstvenih i stručnih časopisa, kojima će se omogućiti objavljivanje članaka u otvorenom pristupu i relevantnim časopisima za hrvatske znanstvenike bez troškova objave (engl. *Article Processing Charges (APC)*). Takav prijelaz s tradicionalnog sustava pretplate na e-izvore na sustav plaćanja za objavu radova u otvorenom pristupu za hrvatsku znanstvenu zajednicu omogućuje lakšu objavu radova u prestižnim časopisima, veću međunarodnu vidljivost i povećanu mobilnost, a time i više mogućnosti za ostvarivanje međunarodne suradnje i stručnog usavršavanja.

Ključne riječi: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, e-izvori, EU projekt, otvoreni pristup, transformativni ugovori.

KAKO SU SE SLOVENSKE SPECIJALNE KNJIŽNICE ODAZVALE NA COVID-19 SITUACIJU

Barbara Kavčič

Sekcija za specijalne knjižnice pri ZBDS, Ministarstvo za kulturo,
Direktorat za kulturno dediščino, INDOK center – knjižnica
barbara.kavcic1@gov.si

Violetta Bottazzo

Sekcija za specijalne knjižnice pri ZBDS
violetta.bottazzo@gmail.com

Kriza COVID-19 utjecala je na cijeli svijet i lokalno i globalno, a ostavila je trag na gospodarskom, političkom i društvenom životu. Pandemija je istodobno opteretila život knjižničara na dva kolosijeka i na poslovnom i na osobnom planu, neovisno u kojoj su vrsti knjižnice zaposleni. Knjižnice su reagirale promptno na brzo razvijajuću situaciju, različite informacije i skoro dnevno mijenjajuće smjernice i upute kako živjeti i raditi pod novim okolnostima. Usprkos zatvaranju gospodarstva, smanjenju dohotka i izvora financiranja, knjižničari su pronašli način novog i drukčijeg virtualnog povezivanja u matičnoj ustanovi, da bi podržali, ali i istodobno osigurali potporu za novi način suradnje i posredovanje građde »na zahtjev«. Promišljati nove metode rada, pod posebnim mjerama, voditi brigu o sebi i drugima, a sve to praćeno strahom od nepoznatog, pod stresom, koji takva kriza neminovno donosi. Snažna mreža potpore i suradnje prisilila je knjižničare da postave nove načine rada u kratkom razdoblju, kao što je bio prijelaz na skoro pa isključivo rad preko digitalnih platformi, svugdje gdje god je to bilo moguće. Pobuda za nastanak ovog rada bilo je istraživanje EBLIDE: *A European library agenda for the post – COVID-19 age* iz svibnja 2020. te dopunjene ankete na istu temu od lipnja 2020. do travnja 2021. u kojem je sudjelovala i Slovenija.

Cilj je ovoga rada prikazati odaziv slovenskih specijalnih knjižnica na pandemiju, iz stajališta specijalnoga knjižničara, u spomenutom razdoblju krize te utvrditi koliko i je li IKT postala spasitelj u ovim promijenjenim okolnostima. Isto tako pokušat će se otkriti je li fizička distanca utjecala na svakodnevni rad, kao i na strategije i poticaj za rehabilitaciju te je li postala važan čimbenik difuzije digitalne kulture.

Ključne riječi: specijalne knjižnice, COVID-19, nove tehnologije, Slovenija, promjene.

POSLEDICE POTRESA I UČINKOVITO UPRAVLJANJE KRIZNOM SITUACIJOM U VISOKOŠKOLSKOJ KNJIŽNICI

Andreja Tominac

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
andreja.tominac@ufzg.unizg.hr

U izlaganju će se prikazati tijek evakuacije knjižnice Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Odsjeka u Petrinji nakon razornog potresa koji je u prosincu 2020. godine pogodio grad Petrinju i Sisačko-moslavačku županiju. Kako bi se odgovorilo na izazove i učinkovito upravljalo kriznom situacijom u knjižnici nakon razornog potresa, potrebno je što prije utvrditi stvarne razmjere katastrofe te pravodobno poduzeti sve potrebne mjere koje se odnose i na zaštitu i spašavanje knjižnične građe i na pomno planiranje evakuacije cjelokupnoga knjižničnog fonda u zadanom vremenskom roku. Pisani protokoli za krizne situacije u knjižnicama oslonac su za učinkovitost upravljanja krizom nastalom kao posljedica prirodnih katastrofa. Stres kod knjižničarskih djelatnika, odnosi s upravom, planiranje evakuacije, određivanje prioriteta i ostalo, izazovi su koje je potrebno sagledati i prevladati. U izlaganju će se dati i kratak osvrt na postojeći knjižnični prostor i rizike za djelatnike i građu koji su postojali i prije potresa, uključujući nužnost provođenja mjera zaštite na radu.

Ključne riječi: visokoškolska knjižnica, upravljanje, krizna situacija.

UTJECAJ PANDEMIJE I POTRESA NA DIGITALIZACIJU USLUGA KDC-A

**Maja Panian Selimić, Marija Šimunović,
Zrinka Udiljak Bugarinovski**

Knjižnično dokumentacijski centar Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
mpanian@efzg.hr; marijasimunovic@gmail.com; zudiljak@efzg.hr

Nepredvidiva društvena situacija izazvana pandemijom bolesti COVID-19 uvelike je utjecala na obrazovni sektor visokoškolskih učilišta ubrzano ih pretvarajući u digitalna učilišta. Rad s ograničenjima i zatvaranje fakulteta postavilo je nove izazove za visokoškolske knjižnice, koje su morale pronaći način kako korisnicima osigurati pristup knjižničnim resursima. Pandemija i posljedice potresa utjecale su izravno na rad Knjižnično-dokumentacijskog centra (KDC) Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, zahtijevajući prilagodbu knjižničnih usluga u vrlo kratkom vremenu. U radu će se prikazati digitalna transformacija postojećih i nove digitalne usluge kojima KDC osigurava potporu svojim korisnicima, ponajprije studentima, u novonastaloj situaciji. Ovaj rad obuhvaća i neke prepreke s kojima se KDC suočio u ostvarivanju ovih projekata i programa, potrebne nadogradnje vještina knjižničara, kao i pozitivne učinke koji će utjecati na oblikovanje knjižnične strategije u postpandemijskom okružju.

Ključne riječi: visokoškolska knjižnica, Knjižnično-dokumentacijski centar Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pandemija, potres, digitalizacija.

PROMJENE U SVEUČILIŠNIM I VISOKOŠKOLSKIM KNJIŽNICAMA U DIGITALNOM OKRUŽJU: KNJIŽNIČNE USLUGE I ZAKONODAVNI OKVIR

dr. sc. Tatijana Petrić

Sveučilište u Zagrebu
tpetric@unizg.hr

Informacijsko-komunikacijske tehnologije već niz godina utječu na poslovanje knjižnica, istodobno knjižnice svoje poslovanje obavljaju u skladu s određenim zakonodavstvom i standardima koji im određuju zadaće i okvire poslovanja. U izlaganju će se prikazati aspekti mrežnog mjesta kojeg su knjižničari trebali iskoristiti u svrhu objave «tradicionalnih» knjižničarskih usluga, promicati knjižnicu, diseminirati informacije, tj. ponuditi novu uslugu uspostaviti informacijsku mrežnu stranicu, osigurati pristup svojim digitalnim izvorima i udaljenim izvorima informacija, repozitorij, virtualnu izložbu itd. Prije deset godina autorica je provela istraživanje mrežnih stranica sveučilišnih knjižnica i pojavu novih usluga. U ovom izlaganju autorica će ponoviti istraživanje i povećati uzorak uključivanjem visokoškolskih knjižnica Sveučilišta u Zagrebu u uzorak istraživanja. Metodom analize sadržaja mrežnih stranica sveučilišnih / visokoškolskih knjižnica, klasificirat će se sadržaj knjižničnih poslužitelja, analizirati knjižnične službe, usluge i izvore s obzirom na mogućnosti informacijske tehnologije, zahtjevima korisnika i okolnostima pandemije koja je utjecala na poslovanje knjižnica. Analizirat će se i sadržaj zakona i standarda koji daju okvir, preporuke i smjernice za poslovanje knjižnica. Usporednom analizom dobivenih podataka i zakonodavnog okvira utvrdit će se položaj sveučilišnih / visokoškolskih knjižnica u digitalnom okružju kao posrednika između korisnika i potencijalno dostupnih izvora informacija koji se ostvaruje putem mrežnog mjesta na kojem i s pomoću kojeg bi omogućila korisnicima lakši pristup informacijama, na način da mu omogući lakši pronalazak, dostupnost i korištenje izvora informacija.

Ključne riječi: sveučilišne / visokoškolske knjižnice, mrežno mjesto, knjižnične usluge, zakonodavni okvir.

KNJIŽNICA U DIGITALNOM OKRUŽJU: REDIZAJN I RAZVOJ MREŽNIH STRANICA

Irena Urem, Ljiljana Poljak

Sveučilišna knjižnica u Splitu
iurem@svkst.hr; ljpoljak@svkst.hr

U ovom je radu prikazan proces redizajniranja mrežnih stranica Sveučilišne knjižnice u Splitu te njihov daljnji razvoj prema potrebama korisnika i prilagodbi novim trendovima i zahtjevima. Osim ograničenih financijskih i infrastrukturnih resursa, takav je pothvat iziskivao puno učenja i razvijanja vještina knjižničara koji su bili uključeni u projekt. Opisane su etape od kojih se redizajn stranica sastojao, a to su planiranje, oblikovanje, korisničko iskustvo te objava mrežnih stranica. Uz svaku od navedenih etapa istaknute su vještine knjižničara koje su bile potrebne te što se novo trebalo naučiti ili se naučilo. Nakon što je nova stranica objavljena, bilo je potrebno pratiti statistike korištenja te su se u skladu s tim podacima mrežne stranice mijenjale i razvijale, što je prikazano u nekoliko primjera. U razvoju mrežnih stranica uvelike je utjecala pandemija, koja je prouzrokovala i razvoj novih usluga i sadržaja u virtualnom okružju, ali i donijela mnoge promjene u dosadašnjim obrascima korištenja i statistici.

Ključne riječi: mrežne stranice, korisničko iskustvo, mrežne usluge, knjižničarske kompetencije.

**ZBIRKE STARE I VRIJEDNE GRAĐE U FONDOVIMA
SPECIJALNIH KNJIŽNICA U HRVATSKOJ:
POSJEDOVANJE, DOSTUPNOST I MOGUĆNOSTI
RAZVOJA USLUGA U DIGITALNOME OKRUŽJU**

dr. sc. Marina Krpan Smiljanec, dr. sc. Breza Šalamon-Cindori

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
mkrpanmiljanec@nsk.hr; bsalamon-cindori@nsk.hr

Raznovrsne specijalne knjižnice u Republici Hrvatskoj u svojim fondovima čuvaju bogate i vrijedne zbirke stare i rijetke građe koje predstavljaju kulturnu i znanstvenu baštinu. Riječ je o građi za koju se predmnijeva ili koja ima svojstvo kulturnoga dobra, a koja je, osim znanstvenicima, istraživačima i drugim korisnicima specijalnih knjižnica, od interesa široj korisničkoj zajednici, pa i cjelokupnoj javnosti. Na temelju Sustava statističkih podataka o poslovanju knjižnica u Republici Hrvatskoj utvrdit će se zabilježeno broičano stanje stare i rijetke građe u specijalnim knjižnicama. Analizom dostupnosti digitalnih zbirki i usluga specijalnih knjižnica utvrdit će se njihova zastupljenost, mogućnost razvoja novih usluga, kao i združivanja specijalnih knjižnica u projektima dostupnosti i promidžbe baštine iz njihovih fondova te će se dati primjeri dobre prakse.

Ključne riječi: specijalne knjižnice, kulturno dobro, kulturna baština, stara i vrijedna građa, Sustav statističkih podataka o poslovanju knjižnica u Republici Hrvatskoj.

**STROSSMAYEROVA GALERIJA
STARIH MAJSTORA NA PORTALU DIZBI.HAZU**

Indira Šamec Flaschar

Strossmayerova galerija starih majstora Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti
isamecflaschar@hazu.hr

Portal *Digitalna zbirka Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti* (Dizbi.HAZU) referentno je mjesto pristupa digitalnom opusu Strossmayerove galerije starih majstora koji je vizualno i sadržajno vrlo atraktivan i raznovrstan. Rad daje prikaz dosadašnjih aktivnosti muzejske / galerijske knjižničarke na sustavnom odabiru, stručnoj obradi te popularizaciji povijesno-umjetničke baštine putem virtualnih zbirki digitaliziranih izvornika muzejske, knjižnične i fototečne građe. Novonastali informacijski resurs permanentna je potpora znanstvenom, stručnom i istraživačkom radu djelatnika matične kuće, a dostupan je i široj korisničkoj zajednici.

Ključne riječi: digitalne zbirke, Strossmayerova galerija starih majstora Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Digitalna zbirka Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, djelatnost muzejske / galerijske knjižničarke.

SKUPNI KATALOG I DIGITALNA KNJIŽNICA HAZU: SVE NA JEDNOM MJESTU

Jelena Prekratić, Anja Tkalec, Marko Tot

Knjižnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti
jprekratic@hazu.hr; atkalec@hazu.hr; mtot@hazu.hr

Knjižnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti je 2018. godine pokrenula izradu akademijinog skupnoga knjižnog kataloga i digitalne knjižnice koristeći UNIMARC format i jedno programsko rješenje *Indigo*. Potreba je proizašla iz korištenja zastarjeloga programa koji nije omogućavao okupljanje fonda akademijinih knjižnica. Postupak objedinjavanja odvijao se u etapama: priprema bibliografskih i normativnih baza u ISIS-u za migraciju; mapiranje polja iz ISIS-a s postojećom Digitalnom zbirkom (DiZbi.HAZU) i usklađivanje s UNIMARC formatom; migracija podataka; prilagodba podataka novom programu i semantičko obogaćivanje; deduplikacija bibliografskih i normativnih zapisa te uspostava kooperativne katalogizacije. Postojeća Digitalna zbirka HAZU tako je prerasla u skupni katalog akademije s funkcijom digitalne knjižnice.

Ključne riječi: digitalna knjižnica, skupni katalog, UNIMARC, Digitalna zbirka Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Indigo digitalni repozitorij.

TRENDOVI RAZVOJA HRVATSKIH SVEUČILIŠTA IZ PERSPEKTIVE ZNANOSTI

izv. prof. dr. sc. Miroslav Rajter

Sveučilište u Zagrebu, Ured za istraživanje
mrajter@unizg.hr

U ovom izlaganju obrađuje se pozicioniranje sveučilišta iz konteksta međunarodnih rangiranja te kako nam podaci dobiveni međunarodnim rangiranjima mogu pomoći za strateški razvoj. Kvalitetu rada hrvatskih sveučilišta uobičajeno je određivati komparacijom sa sveučilištima iz drugih zemalja. Najčešće se to odnosi na rezultate različitih međunarodnih rangiranja ili specifičnih komparativnih analiza. Prilikom interpretacije tih usporedbi također se koriste i specifičnosti hrvatskih sveučilišta poput obuhvatnosti, sustava financiranja i drugog. Međutim, učinci pandemije, potresa, ali i gospodarskog i demografskog razvoja uvelike utječu na razvoj sveučilišta u budućnosti i nužnost adaptacije strategija razvoja sveučilišta novim okolnostima. Projekcije razvoja sveučilišta ukazuju na deficit nacionalnog investiranja, kao i obuhvata upisnih kvota zbog čega je nužna transformacija znanstvenog rada prema međunarodno kompetitivnijem modelu. Novi modeli objavljivanja znanstvenih radova poput ekstremnih kolaboracija, znanstvenog kolonijalizma, prodaje autorstva, predatorskog publiciranja s jedne strane, a povećanja troškova proizvodnje znanstvenih radova i usmjeravanja znanstvenog rada prema tzv. *flexicurity* modelu s druge strane znatno otežavaju jasno pozicioniranje strategije znanstvenog razvoja. Drugi aspekt strateškog razvoja odnosi se na tzv. tradicionalnog nasuprot libertarijanskog pristupa znanosti, odnosno pristupa u kojem se na znanost gleda iz perspektive da je kvaliteta važnija od kvantitete u odnosu na *publish or perish* pristup. Postojeći pristup temeljen je na održavanju postojećeg stanja uz vrlo slabe inicijative prema promjeni pristupa razvoju znanstvenog rada te se u ovom izlaganju razmatraju perspektive i mogućnosti za definiranje učinkovite i primjerene strategije razvoja znanosti.

Ključne riječi: međunarodna rangiranja, strateški razvoj sveučilišta, razvoj znanosti.

**OKRUGLI STOL:
ULOGA KNJIŽNIČARA U PRUŽANJU POTPORE
ZNAJSTVENICIMA S OBZIROM NA PROMJENE
U NAČINIMA ZNAJSTVENE KOMUNIKACIJE**

**Komisija za državne i službene publikacije
i Komisija za pravne i srodne knjižnice**

Hrvatsko knjižničarsko društvo

koturb laz enka@gmail.com; dejana.golenko@pravri.uniri.hr

Mnogobrojne promjene u akademskom okolišu u posljednjih dva desetaka godina, npr. otvoreni pristup, otvoreni formati i alati, baze podataka i bibliometrijski pokazatelji, nova znanstvena područja, veliki broj znanstvenih radova, komercijalizacija izdavaštva što je rezultiralo povećanjem cijena časopisa, a time i onemogućavanjem pristupa znanstvenim informacijama, uvelike su utjecale na načine znanstvene komunikacije. S druge strane, opisane promjene ukazuju i na važnost novih informacijskih vještina znanstvenika pri izboru najprikladnijih i najboljih načina objave rada u složenom krajoliku znanstvenog izdavaštva kako bi iskoristili sve mogućnosti objavljivanja i učinili što vidljivijim svoj znanstveni rad. Koja je uloga visokoškolskih knjižničara u pružanju potpore istraživačima s obzirom na opisane promjene u akademskom okruženju? Trebaju li usluge namijenjene znanstvenicima koje knjižničari kreiraju i pružaju na svojim ustanovama obuhvatiti i nove sadržaje? Koje? Posjeduju li visokoškolski knjižničari potrebna znanja i vještine o otvorenom pristupu i složenom akademskom okolišu za kreiranje usluga i programa namijenjenih znanstvenicima? Cilj je okruglog stola (koja bi uključio izlaganja i raspravu) steći dublji uvid u razumijevanje konteksta teme i potaknuti raspravu o ulozi knjižničara u pružanju potpore znanstvenicima s obzirom na promjene u načinima znanstvene komunikacije.

Ključne riječi: znanstvena komunikacija, visokoškolski knjižničari, kompetencije knjižničara.

**„HIBRIDNI“ PRAVNI KNJIŽNIČAR ILI KNJIŽNIČAR PRAVNIK:
KAKO VAM DRAGO U DIGITALNOM OKRUŽJU**

prof. dr. sc. Ivana Kunda

Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet

ikunda@pravri.hr

Već desetljećima i knjižničari i pravnici, odnosno pravni znanstvenici, preispituju svoje tradicionalne uloge u sklopu znanstvenog istraživanja i diseminiranja rezultata toga istraživanja. Danas više nego ikad oboje su nužno usmjereni jedni drugima i uzajamnoj suradnji shvaćajući da jedni bez drugih ne mogu postizati ciljeve napretka kojima teže. Ključni čimbenici u tome su znanstveno istraživanje koje za polazište ima cjelinu relevantnih pravnih informacija te znanstveni rezultati koji dopiru do svih potencijalno zainteresiranih korisnika. Ova tradicionalna dvojakost čimbenika uspješnog procesa znanstvenog istraživanja u suvremenim okolnostima postavlja goleme izazove pred sve sudionike pravnoznanstvenih istraživanja. Stoga je teza ovog izlaganja da se uloge (pravnih) znanstvenika i (pravnih) knjižničara redefiniiraju kroz neprekidno približavanje vještina i kompetencija za koje je poželjno da ih međusobno razmjenjuju. Time izrastaju u hibridne stručnjake koji svaki sa svoje strane doprinose razumijevanju sustava u kojem djeluju. Digitalno okruženje udara poseban pečat ovoj dinamici, posebice zbog pojave interneta i porasta prostora za pohranu golemih količina podataka, dok će umjetna inteligencija zacijelo unijeti još disruptivnih (razornih) elemenata u sustav. Porast količine pravnih informacija te formata i poslovnih modela kroz koje se čine dostupnima, prati i pojava sofisticiranih alata koji omogućavaju njihovo razvrstavanje i pretraživanje. Pravni znanstvenici stoga moraju razvijati posebne informacijske vještine ne bi li iskoristili sve prednosti velike količine dostupnih pravnih informacija. To je dodatno opterećenje uz zahtjeve kojima su pravni znanstvenici izloženi u praćenju isto tako velike količine dostupnih pravnih informacija. Naime, da bi pravnoznanstvena istraživanja danas bila relevantna (i smisleno/istinski kao doprinos pravnoj znanosti i formalno za izbore u zvanja) ona su vrlo specijalizirana, a ujedno redovito i usporednopravna, međunarodno relevantna, interdisciplinarna itd. Navedeno premrežavanje znanosti i specijalizacija u području pojedinih polja ili grana, ali i funkcionalna specijalizacija, knjižničarima također postaje veliki zahtjev u smjeru stjecanja dodatnih kompetencija. „Objaviti ili iščeznuti“ danas znači ne samo naći dobru

publikaciju, već naći publikaciju koja će udovoljiti raznim zahtjevima poput uglednosti publikacije, indeksiranosti publikacije, čimbenika odjeka publikacije, priznatosti publikacije za svrhu formalnog znanstvenog napredovanja, niske cijene objave, dostupnosti željenim korisnicima itd. Koliko publikacije u otvorenoj znanosti ispunjavaju ove zahtjeve vrlo je upitno. Stoga je u skladnosti s politikom otvorene znanosti i FAIR načelima potrebno osmisliti nove pokazatelje i mjerila uspješnosti kako bi se otvorena znanost mogla primjereno valorizirati i zaživjeti u praksi. Uz to je nužno bilo reformirati poslovni pristup nakladnika koji za objavu u otvorenom pristupu zahtijevaju iznimno velike naknade jer to može biti u suprotnosti s načelom slobode znanstvenog istraživanja kao jedne od temeljnih vrijednosti u velikom broju društava. Spregom knjižničara i pravnika, tj. novim hibridom knjižničara pravnika ili pravnika knjižničara okretnih u digitalnom okružju put k informacijskom ekosustavu koji podržava učinkovitu otvorenu znanost bit će također otvoreni.

Ključne riječi: znanstvena komunikacija, pravni knjižničari, knjižničari pravnici.

KAKO NAS RANGIRANJA RANGIRAJU I KAKO MI RANGIRAMO RANGIRANJA

izv. prof. dr. sc. Miroslav Rajter

Sveučilište u Zagrebu, Ured za istraživanje
mrajter@unizg.hr

Međunarodna rangiranja sveučilišta atraktivan su i koristan alat za usporedbu različitih sveučilišta. U pravilu se u široj javnosti ona koriste kao atraktivni parametri u cilju određivanja pozicije hrvatskih sveučilišta, pretežito u negativnom kontekstu. Kao jedan od temeljnih nedostataka interpretacije rangova sveučilišta ističe se nepoznavanje metodologije izrade rangiranja, ali i stavljanje pozicije hrvatskih sveučilišta u ispravan kontekst. Međutim, to ne znači da rangiranja nisu relevantna i da ne pružaju uvid u važne informacije o karakteristikama hrvatskih sveučilišta. U ovom se izlaganju obrazlažu sustavi rangiranja te koristi koje se mogu dobiti ispravnim tumačenjem rangova. Kao temeljna perspektiva uzima se strateško pozicioniranje razvoja znanstvene produkcije te razvoj sustava za praćenje objavljivanja. U trenutnom okružju, znanstvena se produkcija prati kroz individualne baze znanstvenika, institucijske baze, a na nacionalnoj razini kroz CROSBİ ili inozemne baze poput *Web of Science* ili *Scopus*. Zbog nerazvijenih standarda korištenja metapodataka svi su sustavi neobuhvatni, neprecizni i dovode do podcjenjivanja stvarne produkcije znanstvenog rada. S druge strane, postojeći sustav financiranja znanstvenog rada pokušava simulirati neke aspekte međunarodnih rangiranja i pritom favorizira razvoj znanosti koji je fokusiran na hiperprodukciju i tzv. *piggyback science* gdje se favorizira objavljivanje u velikim međunarodnim kolaboracijama nauštrb originalnog znanstvenog doprinosa i radikalno favoriziraju one znanstvene discipline u kojima je uobičajeniji veći broj koautora na radovima, zbog čega se događa još veća diskrepancija u razvoju različitih znanstvenih disciplina.

Ključne riječi: znanstvena produktivnost, sustavi rangiranja sveučilišta.

KNJIŽNIČARI I AKADEMSKO OKRUŽJE DANAS, IZAZOVI I ETIČKA PITANJA

Edita Bačić, mr. sc. Blaženka Peradenić Kotur

Hrvatsko knjižničarsko društvo
edita1bacic@gmail.com; koturblazenka@gmail.com

Kompetencije visokoškolskih knjižničara danas u digitalnom okružju ponajprije se vezuju uz potrebu savladavanja novih vještina nužnih za omogućavanje neometane znanstvene komunikacije korisnika. Istodobno se ne smije zaboraviti na promociju i važnost stalnoga zagovaranja uloge visokoškolskih knjižničara u osiguravanju etičke dimenzije neophodne za izgradnju „novog normalnog“ u akademskoj zajednici. To podrazumijeva poticaj i motivaciju za unaprjeđivanje zadaća knjižničara u skladu s modernim standardima, kao i potrebu znanstvenog i stručnog napredovanja. U izlaganju će se prikazati međunarodne i domaće preporuke i iskustva u postignutim i razvojnim procesima transformacije knjižnica u posebnim okolnostima.

Ključne riječi: visokoškolski knjižničari, etička pitanja, standardi i preporuke za visokoškolske knjižnice.

ULOGA KNJIŽNIČARA U PROMICANJU OTVORENOG PRISTUPA MEĐU PRAVNIM ZNANSTVENICIMA: STUDIJA SLUČAJA NA TRI PRAVNA FAKULTETA

dr. sc. Dejana Golenko

Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet
dejana.golenko@pravri.uniri.hr

Ljiljana Siber

Pravni fakultet u Osijeku
ljsiber@pravos.hr

Vanja Eror

Pravni fakultet Sveučilišta u Beogradu
vanja@ius.bg.ac.rs

Promjene u akademskom okolišu, pojava tzv. otvorenog pristupa i razvoj IKT tehnologije, utjecale su na načine znanstvene komunikacije, ali i ukazale na važnost razvijanja dodatnih informacijskih vještina znanstvenika kako bi izabrali najprikladnije i najbolje načine objave i učinili vidljivijim svoj znanstveni rad. Koja je uloga visokoškolskih knjižničara u pružanju potpore istraživačima s obzirom na opisane promjene u akademskom okružju? Provođe li knjižničari obrazovne programe i s tematikom otvorene znanosti namijenjenih pravnim znanstvenicima i koje sadržaje uključuju? Autorice će na primjerima rada Knjižnice Pravnog fakulteta u Osijeku, Knjižnice Pravnog fakulteta u Beogradu i Knjižnice Pravnog fakulteta u Rijeci prikazati neke od usluga namijenjenih pravnim znanstvenicima s obzirom na opisanu tematiku. Želja je autorica i potaknuti raspravu i povećati osviještenost o važnosti otvorenog pristupa u visokoškolskim knjižnicama. Na praktičnoj će se razini ukazati na važnost suradnje i interdisciplinarnosti između znanstvenika i knjižničara u omogućavanju veće vidljivosti znanstvene produkcije u svijetu, kreiranjem različitih usluga s tematikom otvorenog pristupa namijenjenih pravnim znanstvenicima. S obzirom na promjene u znanstvenoj komunikaciji, želja je autorica ponuditi smjernice za kreiranje obrazovnih programa visokoškolskih knjižnica s tematikom otvorene znanosti namijenjenih pravnim znanstvenicima.

Ključne riječi: otvoreni pristup, znanstvena komunikacija, pravni znanstvenici, visokoškolski knjižničari.

OKRUGLI STOL: UTJECAJ AUTORSKOPRAVNIH ZAKONSKIH PROMJENA NA VISOKOŠKOLSKE KNJIŽNICE

Komisija za autorsko pravo i otvoreni pristup

Hrvatsko knjižničarsko društvo
dnemec@pravo.hr

Prijedlog novog hrvatskog Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima nastao je i prije izvanrednih situacija koje su samo ukazale na potrebu za njegovom modernizacijom, na različitim novim odredbama koje je u autorskopravno zakonodavstvo unijela Direktiva EU 2019/270 o autorskom i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu, a tako je otvorila i put značajnim promjenama u autorskom pravu koje se tiče ustanova kulturne baštine, tako i knjižnica. Cilj je okruglog stola prikazati osnovne promjene vezane za knjižnice, s posebnim osvrtima na neka pitanja, od otvorenih repozitorija i baza autorskih djela koja nisu više na tržištu, ali i uloge visokoškolskih knjižnica u obrazovanju, u sklopu e-učenja, otvorenosti i boljoj dostupnosti ocjenskih radova. Novi zakon bio je i prilika da se razriješe još neka otvorena pitanja koja muče knjižnice svih vrsta, napose proširenja, modernizacije i jačeg osiguranja iznimki i ograničenja u korist ustanova kulturne baštine. Tu su i dalje ostala otvorena pitanja plaćanja, od naknada za kopiranje do licenciranja i ugovora sa izdavačima koji često poništavaju zakonske iznimke u korist knjižnica. Sva su ta pitanja koja bi raspravili na okruglom stolu još i prisutnija nakon situacija nastalih pandemijom i potresom kojima su se knjižnice brzo trebale prilagoditi, poštujući s jedne strane zakonodavni okvir, ali i prilagoditi poslovanje potrebama korisnika. Tu su za raspraviti i ostala pitanja učinkovitog, ali u isto vrijeme i zakonitog funkcioniranja knjižnica u moderno doba novih tehnologija, gdje knjižnice očekuju da će i u zakonodavstvu naći neke od odgovora i osigurati svoj rad i relevantnost u budućnosti.

Ključne riječi: autorsko pravo, visokoškolske knjižnice, novi Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima, autorsko djelo koje nije dostupno na tržištu, repozitorij.

NOVO AUTORSKOPRAVNO UREĐENJE ZA KNJIŽNICE U DIGITALNOM OKRUŽJU

izv. prof. dr. sc. Romana Matanovac Vučković

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
romana.matanovac.vuckovic@pravo.hr

Novi Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima koji je upravo u drugom čitanju u Hrvatskom saboru donosi brojne novine koje su vezane uz sadržajna ograničenja autorskog i srodnih prava pri korištenju u baštinskim ustanovama, među koje pripadaju i knjižnice. Povezane su s donošenjem nove Direktive (EU) 2019/790 o autorskom pravu na jedinstvenom digitalnom tržištu. Pokazuje se tendencija da se knjižnicama kao baštinskim ustanovama dalje olakša digitalizacija njihovih zbirki i integracija u projekt Europeane te šira digitalna dostupnost sadržaja. Pored dosadašnjeg sustava djela siročadi, ovim izmjenama se donose nove odredbe o djelima nedostupnim na tržištu koja će se moći digitalizirati, nove odredbe o mogućnosti umnožavanja djela radi očuvanja kulturne baštine, i to puno šire no što je do sada bio slučaj, te nove odredbe o rudarenju teksta i podataka kojima se također ograničava autorsko i srodna prava.

Ključne riječi: autorsko pravo, visokoškolske knjižnice, digitalno okružje.

TIJEK ZAGOVARANJA AUTORSKOPRAVNIH PROMJENA I PERSPEKTIVE ZA KNJIŽNICE

Dragutin Nemec

Knjižnica Pravnog fakulteta u Zagrebu
dnemec@pravo.hr

Neposredno prije posebnih situacija nastalih pandemijom i potresom, a u skladu s digitalnom agendom EU-a i autorskopavnog olakšavanja pristupa radovima u vezi sa znanosti, obrazovanjem i kulturom, Direktiva EU 2019/270 o autorskom i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu otvorila je put velikim promjenama u domaćem autorskopravnom zakonodavstvu. Prikazat će se osnovne promjene povezane s baštinskim ustanovama, posebno u vezi s većim otvaranjem fondova knjižnica korisnicima putem interneta. Posebno su važne pozitivne promjene, poput mogućnosti digitalizacije i nuđenja velikih dijelova fondova, autorskih djela koja nisu više na tržištu, kroz otvorene internetske baze ili veće dostupnosti u sklopu e-učenja kao važan iskorak za aktivno sudjelovanje visokoškolskih knjižnica u obrazovnom procesu. S druge strane, promjena Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima u kojoj je autor rada ispred strukovnog društva sudjelovao u povjerenstvu za njegovu izradu, osim prilagodbe Direktivi, bila je prilika i da se razriješe još neka otvorena pitanja koja muče knjižnice svih vrsta, a kako su to predložila i tijela strukovnih udruga, poput IFLA-e i EBLIDA-e u njihovim smjernicama i dokumentima. Navedeno će se, zajedno s postupkom zagovaranja tih promjena kroz strukovnu zajednicu, pokušati i prikazati u izlaganju. Posebni uvjeti u kojima su se mnoge knjižnice našle u pandemiji i potresu još su jedan izazov za knjižnice, što je novi Zakon, koji knjižnice trebaju poštovati u skladu s potrebama korisnika, tek polovično riješio. Knjižničari moraju u isto vrijeme usvojiti sve prednosti koje nudi zakonodavstvo, ali i pronaći odgovor kakve su perspektive učinkovitog funkcioniranja u budućnosti.

Ključne riječi: autorsko pravo, visokoškolske knjižnice, novi Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima, digitalizacija fonda, otvoren pristup.

DJELA KOJA SU NEDOSTUPNA NA TRŽIŠTU: AUTORSKO PRAVO, DIGITALIZACIJA, KORIŠTENJE

Renata Petrušić

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
rpetrusic@nsk.hr

Novi Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima, čije se donošenje očekuje tijekom 2021. godine, u hrvatsko zakonodavstvo uvodi važne promjene koje se odnose na djela koja su nedostupna na tržištu (engl. *out-of-commerce works*). U izlaganju će se predstaviti promjene koje donosi novi Zakon te će se prikazati mogućnosti koje nove odredbe otvaraju baštinskim ustanovama u području digitalizacije i korištenja djela koja su nedostupna na tržištu. Također, prikazat će se i novi portal djela koja su nedostupna na tržištu, a koji je u lipnju 2021. pokrenuo Ured Europske unije za intelektualno vlasništvo.

Ključne riječi: djela koja su nedostupna na tržištu, autorsko pravo, digitalizacija, baštinske ustanove.

OCJENSKI RADOVI U KONTEKSTU NOVOG ZAKONA O AUTORSKOM PRAVU I SRODNIM PRAVIMA

Ivona Milovanović, Renata Petrušić

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
imilovanovic@nsk.hr; rpetrusic@nsk.hr

Unatoč prihvaćanju i primjeni mnogobrojnih inicijativa koje promiču otvoreni pristup obrazovnim i znanstvenim sadržajima, kao i zakonskim propisima koji su omogućili preduvjete za povećanje dostupnosti i korištenja ocjenskih radova, u praksi se knjižničari na hrvatskim visokim učilištima nerijetko suočavaju s nemogućnošću osiguravanja pristupa radovima radi neusklađenosti postojećih zakonskih propisa i autorsko-pravnih pitanja. Objava ocjenskih radova u repozitorijima omogućila je njihovu veću vidljivost i dostupnost, a istodobno se primjećuje i povećani interes za korištenjem te vrste građe. Budući da se tek manji broj novijih radova može pronaći u otvorenom pristupu, ostaje pitanje što je sa starijim radovima i kako knjižnice mogu i smiju omogućiti njihovo korištenje u tiskanom i u digitalnom obliku. U izlaganju će se prikazati rezultati istraživanja o dosadašnjoj praksi i uvjetima korištenja ocjenskih radova provedenog u knjižnicama sastavnica Sveučilišta u Zagrebu te dati pregled odredbi i promjenama koje donosi novi *Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima* u kontekstu dostupnosti ocjenskih radova.

Ključne riječi: ocjenski radovi, autorsko pravo, knjižnice, dostupnost, korištenje.

KVARTILI U KVANTITATIVNOM VREDNOVANJU SVEUČILIŠNIH, VISOKOŠKOLSKIH, ZNANSTVENIH I SPECIJALNIH KNJIŽNICA

dr. sc. Aleksandra Pikić Jugović, Dunja Marija Gabriel, Frida Bišćan

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
apikic@nsk.hr; dgabriel@nsk.hr; fbiscan@nsk.hr

Sustav jedinstvenog elektroničkog prikupljanja statističkih podataka o poslovanju knjižnica u Republici Hrvatskoj razvijao se kontinuirano od svoje inicijalne, projektne faze (od 2012. do 2013. godine), testne (od 2013. do 2015. godine), produkcijske (od 2016. do 2019. godine) i razvojne faze (2019. godine do danas). Razvojnu fazu obilježila je izrada i objava mrežnih stranica posvećenih knjižničnoj statistici na Portalu matične djelatnosti knjižnica Republike Hrvatske. U cilju edukacije knjižničara izrađene su upute, opisi pokazatelja uspješnosti i pojmovnik, pripremljeni i organizirani tečajevi „Primjena ISO standarda u knjižničnoj statistici” i webinar „Sustav jedinstvenog elektroničkog prikupljanja statističkih podataka o poslovanju knjižnica – najčešće pogreške” u organizaciji CSSU-a. Slijedeći principe otvorenosti svi statistički podaci, kao i njihove interpretacije objavljeni su i javno dostupni za slobodno preuzimanje u punom opsegu. Primjena kvartila kao indikatora poretka rezultata pokazatelja uspješnosti za pojedinačne knjižnice spram drugih istovrsnih knjižnica novina je u vrednovanju rada knjižnica u Republici Hrvatskoj za 2021. godinu. Uzimajući u obzir rezultate na pojedinom pokazatelju uspješnosti knjižnica prema svojoj vrsti, knjižnice su grupirane u četiri skupine približno jednake veličine - od 25 % svih knjižnica. Na temelju rezultata na pokazatelju uspješnosti, svakoj pojedinoj knjižnici pripisuju se oznake od K1 do K4. Te oznake govore o tome u kojih 25 % se pozicionirala svaka pojedina knjižnica.

Ključne riječi: knjižnična statistika, matična djelatnost, razvojna faza, Sustav jedinstvenog elektroničkog prikupljanja statističkih podataka o poslovanju knjižnica u Republici Hrvatskoj.

CENTAR ZA ELEKTRONIČKO NAKLADNIŠTVO SVEUČILIŠNE KNJIŽNICE RIJEKA: POTPORA KORISNICIMA I SVEUČILIŠTU U DIGITALNOM OKRUŽJU

Sanja Kosić, Dora Rubinić

Sveučilišna knjižnica Rijeka

sanja.kosic@svkri.uniri.hr; dora.rubinic@svkri.uniri.hr

U jeku pandemije 2020. i znatno izmijenjenog načina rada, Sveučilišna knjižnica Rijeka (SVKRI) preuzela je Centar za elektroničko nakladništvo (CEN) koji je do tada djelovao u sklopu Sveučilišta i bavio se izradom prijeloma za elektronička izdanja Sveučilišta. U skladu s novim okolnostima u poslovanju, potrebama Sveučilišta kao osnivača i vlastitom misijom, knjižnica je odredila nove ciljeve rada CEN-a koji trebaju pridonijeti omogućavanju daljnjeg odvijanja znanstveno-nastavnog i istraživačkog rada u izmijenjenim okolnostima te poduprijeti otvoreni pristup i otvorenu znanost kao strateške ciljeve osnivača. Tri su temeljne aktivnosti kojima se nastoji ostvariti ove ciljeve, a koje su usmjerene prema studentima, djelatnicima i sastavnicama Sveučilišta. Jedna je od aktivnosti CEN-a posredovanje u izradi prijeloma i opreme elektroničkih izdanja za autore sa svih sastavnica Sveučilišta. Za elektronička izdanja koja su na temelju Pravilnika o izdavačkoj djelatnosti prihvaćena kao sveučilišna, izrada prijeloma i opreme financira Sveučilište. CEN također brine o dostupnosti i vidljivosti elektroničkih izdanja. Druga od aktivnosti CEN-a je digitalizacija tiskanih izdanja Sveučilišta i sastavnica, uz prethodno pribavljene suglasnosti, kako bi se osigurala pohrana i dostupnost digitaliziranih inačica često korištenih tiskanih izdanja kroz repozitorije sastavnica. Treća od aktivnosti CEN-a nabava je građe u elektroničkom obliku koja je namijenjena izvođenju nastave unutar YUFE mreže sveučilišta, čiji je Sveučilište u Rijeci član. U radu se daju rezultati ovih triju aktivnosti provedenih u nešto više od godinu dana rada CEN-a pri SVKRI kao i planovi njegova daljnjega razvoja.

Ključne riječi: Centar za elektroničko nakladništvo (CEN), Sveučilišna knjižnica Rijeka (SVKRI), elektroničko izdavaštvo, digitalizacija, dostupnost građe u elektroničkom obliku.

PUBLIKACIJE ETNOGRAFSKOG MUZEJA SPLIT NAMIJENJENE ŠIROKOJ PUBLICI

Iva Meštrović

Etnografski muzej Split

iva@etnografski-muzej-split.hr

U izlaganju nastalom na temelju autoričinog istraživanja izdavačke djelatnosti Etnografskog muzeja Split od 1910. do 2020. godine predstavljaju se publikacije namijenjene širokoj publici. Muzej je u zadnja dva desetljeća identificirao pojedine kategorije korisnika kojima se izdanim publikacijama nastojao približiti. Ovo je posebno vidljivo u osmišljavanju i realizaciji edukativnih publikacija za djecu, zatim muzejskih vodiča i vodiča kroz muzejske zbirke, pojedinih monografija pisanih na stručno-popularnoj razini, prijevoda značajnijih djela iz fonda knjižnice, publikacija istraživača, putopisaca i fotografa kojima se široj javnosti predstavljaju izvaneuropske kulture, reprezentativnih grafičkih mapa i albuma, edukativnih igračaka za djecu te društvenih igara za odrasle. Katalog izložbe kao najzastupljenija publikacija muzeja može biti prilagođen interesima institucije, uskom krugu stručne javnosti, ali i širokoj publici, tj. odraslima, djeci ili mladima. Umjesto kataloga primarno usmjerenih struci, muzej bi ubuduće trebao razmišljati o promjeni pristupa i stvarati nove edicije, ali s drukčijim koncepcijama koje su prilagođene različitim kategorijama korisnika. Ovo je istraživanje pokazalo da je u ukupnom izdavaštvu muzeja prevladavajuća tiskana građa, dok je elektronička prisutna u malom opsegu. Muzej za sada nema objavljenih elektroničkih kataloga izložaba (mjesno ili mrežno dostupnih). Mišljenje je autorice da bi isto trebalo imati većeg udjela u ukupnom izdavaštvu muzeja. Od pionirskog i hvalevrijednog pothvata izdavanja CD ROM-a Splitske uspomene prošlo je više od 20 godina, a elektroničko izdavaštvo muzeja vidljivo je samo kroz prisutnost časopisa *Ethnologica Dalmatica* na portalu Hrčak od 2013. godine i objavljivanje promotivnog materijala (plakata i pozivnica) u elektroničkoj inačici. U idućem koraku muzej planira objaviti elektroničke verzije tiskanih kataloga na svojim mrežnim stranicama. Elektroničko je nakladništvo sve prisutnije u hrvatskim muzejima. Od prvotnog prihvaćanja elektroničkog nakladništva na elektroničkim materijalnim nositeljima, muzeji polako napuštaju ove medije, a okreću se objavljivanju sadržaja na svojim mrežnim stranicama ili na tematskim portalima drugih kulturnih ustanova. Uz praksu postavljanja

kataloga izložaba na svoje mrežne stranice (najčešće u PDF formatu), a koji su zapravo elektronička ili digitalizirana inačica tiskanog kataloga, muzeji sve više objavljuju virtualne izložbe i interaktivne virtualne kataloge. Ovaj bi muzej svakako trebao slijediti dobre primjere prakse.

Ključne riječi: izdavaštvo, elektroničko izdavaštvo, muzeji, Etnografski muzej (Split).

DIGITALNE ZBIRKE STARIH I RETKIH KNJIGA U UNIVERZITETSKOJ BIBLIOTECI „SVETOZAR MARKOVIĆ”

dr. sc. Vera Petrović, Marija Bulatović, Maja Đorđević

Univerzitetska biblioteka „Svetozar Marković“, Beograd
 veramilanovicpetrovic@gmail.com; marijabulatovic.sm@gmail.com;
 maja28598@gmail.com

Stara i rijetka knjižnična građa kulturno je nasljeđe od posebnog interesa za Republiku Srbiju i kao takva uživa posebnu zaštitu, utvrđenu zakonom kojim se uređuje kultura. Staru i rijetku knjižničnu građu čine:

- stare srpske knjige;
- stare strane knjige: rukopisne i tiskane knjige objavljene do godine koja se uzima kao kriterij u skladu s propisima države iz koje potječu;
- rijetke knjige te
- posebne zbirke.

Univerzitetska biblioteka „Svetozar Marković” u svom fondu rijetkosti ima rukopisne knjige, kao i stare i rijetke tiskane knjige, časopise i novine, arhivsku zbirku, zbirku karata, a osobitu vrijednost čine rukopisne, knjige na ćirilici i orijentalne knjige. Ćirilskih rukopisa ima 90, a najstariji potječu iz 13. stoljeća. Knjižnica ima zbirku orijentalnih rukopisnih knjiga koja obuhvaća 395 bročanih jedinica sa 686 djela. Posjeduje rukopise na tri orijentalna jezika: arapskom (525), otomanskom turskom (149) i perzijskom (13), a najstarija knjiga datira iz 1206. godine. Ova zbirka obuhvaća 133.560 stranica. U arhivskoj se zbirci čuvaju pisma i dokumenti od kraja 17. do 20. stoljeća, i u uglavnom je riječ o osobnoj korespondenciji značajnih osoba. Zbirka geografskih karata i atlasa obuhvaća stare mape na kojima su prikazani i naši krajevi, a osobito se izdvajaju bakrorezi planova Beograda iz 18. stoljeća. Projekat digitalizacije u Sveučilišnoj knjižnici započeo je 2008. godine. Na temelju Zakona o kulturnim dobrima, popis stare i rijetke knjige od iznimne važnosti, objavljen je u Službenom glasniku Republike Srbije. Sve ove knjige ponajprije su katalogizirane i njihovi su zapisi sastavni dio mrežnoga kataloga knjižnice. Na mrežnoj stranici knjižnice, u izborniku sadržaji, nalazi se polje digitalna knjižnica, u kojem je sadržaj podijeljen na 4 cjeline: Rukopisi; Knjige; Novine; Prvi repozitorij.

Ključne riječi: knjige, rukopisi, novine, digitalizacija, Univerzitetska biblioteka „Svetozar Marković”.

OD TRADICIONALNE DO DIGITALNE KNJIŽNICE U 100 GODINA

Ivana Bacan, Davorka Jukica, Filip Pšenica

Knjižnično-dokumentacijski centar, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
ibacan@efzg.hr; djukica@efzg.hr; fpsenica@efzg.hr

Postersko izlaganje daje pregled razvoja poslovnih procesa i usluga Knjižnično dokumentacijskog centra (KDC) Ekonomskog fakulteta u Zagrebu (EFZG) od njegovog osnutka do danas, u više od stotinu godina postojanja. Naglasak je stavljen na ulogu digitalizacije knjižničnih aktivnosti u svojstvu zadovoljenja informacijskih i edukacijskih potreba za sve korisnike uključujući podršku nastavnom procesu.

Ključne riječi: Knjižnično dokumentacijski centar EFZG, poslovni procesi, digitalizacija, 100 godina.

KORONA VICEVI I DIGITALNO ARHIVIRANJE

Anamarija Starčević Štambuk

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb
ams@ief.hr

Naglim širenjem korona viceva pojavila se potreba za njihovim praćenjem, analiziranjem te u konačnici i arhiviranjem. Usporedno su se javljale razne inicijative te brojne mikro realizacije objedinjavanja viceva na različitim platformama. Jedna je od njih provedena i u Knjižnici Instituta za etnologiju i folkloristiku gdje su u bazi *FileMaker* nalazi zbirka od 256 memeova koji su okosnica budućih folklorističkih istraživanja korona viceva.

Ključne riječi: korona vicevi, memovi, baza podataka, digitalno arhiviranje.

ŠTO SE KRIJE U ŽUPNIM ORMARIMA?

Irena Gotal

Biskupijska knjižnica Varaždin
irenegotal@gmail.com

Biskupijska knjižnica Varaždin pruža stručnu pomoć župnicima u čuvanju i zaštiti knjižne građe župnih knjižnica na području Varaždinske biskupije. Nerijetko je riječ o vrlo vrijednoj i raritetnoj staroj građi. Postojeći zakonski propisi i standardi koji se odnose na građu čuvanu u župama katkad nisu do kraja jasni pa se javljaju poteškoće u njihovoj primjeni i provedbi. Postojeći Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti predviđa suradnju s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u svrhu zaštite građe koja se čuva u „knjižnicama vjerskih zajednica“ (čl. 42. st. 3.) bez jasnog definiranja što se pod tim pojmom podrazumijeva. Postojeći Standardi za specijalne knjižnice (1992.) takve knjižnice uopće ne spominju, dok se u prijedlogu novih standarda tim knjižnicama oduzima status knjižnica te ih se naziva zbirka. Prema Pravilniku o radu Biskupijske knjižnice Varaždin, knjižnica obavlja poslove „provođenja mjera zaštite knjižnične građe koja je kulturno dobro“ te su takve inicijative i aktivnosti već nekoliko puta provedene u raznim župama Varaždinske biskupije od utemeljenja Biskupijske knjižnice Varaždin 2012. godine. Primjer jedne takve suradnje Biskupijske knjižnice Varaždin i župe Bednja bit će predstavljen na ovom posteru. U prostorima župnoga dvora župe Bednja stoljećima se čuva knjižna građa te su na poticaj župnika u suradnji s Konzervatorskim odjelom u Varaždinu i Matične službe za baštinske knjižnice / zbirke poduzeti koraci u svrhu zaštite potencijalnih knjižnih kulturnih dobara. Zaposlenici Biskupijske knjižnice Varaždin, s pomoću volontera i navedenih nadležnih službi poduzeli su radnje čišćenja te započeli obradu građe. Pokrenuti su i prvi koraci u cilju upisa građe u Registar pokretnih kulturnih dobara. Na posteru će stoga biti prikazani postupci koji su poduzeti u zaštiti stare građe te planovi za promociju i predstavljanje knjižnoga blaga župe Bednja u realnom i digitalnom okružju.

Ključne riječi: župne knjižnice, župa Bednja, kulturno dobro.

KNJIŽNICA ARHEOLOŠKOGA MUZEJA ISTRE U DIGITALNOM OKRUŽJU

Adriana Gri Štorga, Kristina Terzić, Milena Špičić

Arheološki muzej Istre
adriana@ami-pula.hr

Zbog zatvaranja muzeja, od ožujka do svibnja 2020. godine, prouzrokovanoga globalnom krizom s korona virusom, knjižnica muzeja okrenula se prema društvenim mrežama s raznim objavama, a kako bi ostala dostupna svojim korisnicima barem u virtualnom obliku. Kako su te objave bile jako dobro prihvaćene i praćene, po povratku na radno mjesto, nastavilo se s redovitim tjednim objavama. Do sada je objavljeno ukupno 70 virtualnih objava, koje su podijeljene u nekoliko tema. Prikazane su teme: *Izdavaštvo Muzeja* u kojemu su predstavljene sve publikacije do sada objavljene u muzeju; *Biseri iz knjižnice* u kojima su predstavljena razna zanimljiva djela iz fonda knjižnice; *Bilten prinova* koji donosi pregled novo pristigle građe u knjižnici; *Pregled suizdavaštva s drugim izdavačima* u kojemu su predstavljene publikacije koje je muzej objavio u izdanju s drugim institucijama te razne prigodne objave (po izboru knjižničarki Top 10 naslova iz fonda knjižnice, važni datumi, osobe, događanja bitna za Muzej i sl.). Odabrane se teme prezentiraju na različitim društvenim mrežama (*Facebook, Instagram, YouTube, Twitter, Tik Tok*) i to pisanjem tekstova, izborom vizualnog materijala te grafičkom pripremom.

Ključne riječi: Knjižnica Arheološkoga muzeja Istre, društvene mreže, knjižnična građa, izdavaštvo.

KAKO DIGITALNO OKRUŽJE MIJENJA REALNOST KNJIŽNICE

Ljiljana Hajdin, Bernarda Kos, Ladislav Cvetko

Fakultet organizacije i informatike, Sveučilište u Zagrebu
lhajdin@foi.unizg.hr; bkos@foi.unizg.hr; ladcvetko@foi.unizg.hr

Promjene u visokom obrazovanju, uvjetovane ubrzanim društvenim i tehnološkim razvojem, utječu na visokoškolske knjižnice koje kontinuirano evoluiraju. Zadaća je knjižnica potpora znanstveno-nastavnom radu, a kada je riječ o novim uvjetima, ponajprije se misli na razvoj i upotrebu informacijsko-komunikacijskih tehnologija. U ovom je radu prikazano kako Knjižnica Fakulteta organizacije i informatike Sveučilišta u Zagrebu prati i prilagođava svoje usluge digitalnom okružju i time postaje aktivni sudionik ne samo obrazovanja na daljinu, već i potpora znanstveno-istraživačkom radu svoje ustanove. Prikazane su nove funkcije mrežnoga kataloga, mrežni izvori te usluge koje od tradicionalnih postaju hibridne. Sve navedeno pridonosi kvaliteti znanstveno-nastavnog rada cijele ustanove i većoj vidljivosti knjižnice.

Ključne riječi: visokoškolska knjižnica, digitalna knjižnica, mrežne knjižnične usluge, digitalno okružje.

KULTURA / ZNANOST / UMJETNOST: FRAGMENTI – IZLOŽBA GRAĐE IZ FONDOVA KNJIŽNICA TEHNIČKOG MUZEJA NIKOLA TESLA I STROSSMAYEROVE GALERIJE STARIH MAJSTORA HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI

Kristina Kalanj

Tehnički muzej Nikola Tesla
kristina.kalanj@tmnt.hr

Indira Šamec Flaschar

Strossmayerova galerija starih majstora Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti
isamecflaschar@hazu.hr

Rad predstavlja izložbu knjižnične građe kao prezentacijsku formu koju su oblikovale specijalne muzejske i galerijske knjižnice unutar zadaće promocije učenja, čitanja i komunikacije pisane baštine, ostvarenu u sklopu 2021. „Godine čitanja“ u Hrvatskoj. Prateći glavnu temu Festivala znanosti za 2021. godinu u Tehničkom muzeju Nikola Tesla u Zagrebu – *kultura znanosti*, autorice projekta javnosti predstavljaju izložbu za koju su odabrani vrijedni „fragmenti“ knjižničnih fondova dviju knjižnica, otkrivajući iz svojih zbirki raritetne građe, monografija, periodike te arhivskog gradiva one izvornike koji svjedoče o primjerima iznimnog stvaralaštva i izumiteljstva unutar cjelokupne povijesti čovječanstva vezanim za povijest kulture, tehničke i društvene znanosti te likovnu umjetnost.

Ključne riječi: izložba pisane baštine, muzejske i galerijske knjižnice, promocija čitanja, Tehnički muzej Nikola Tesla, Strossmayerova galerija starih majstora Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

KNJIŽNICA MUZEJA SLAVONIJE: PREMA DIGITALNOJ ZBIRCI ZAVIČAJNE GRAĐE

dr. sc. Marina Vinaj, Ivana Knežević Križić

Muzej Slavonije
marina.vinaj@mso.hr, ivana.knezevic@mso.hr

Muzej Slavonije utemeljen je 1877. godine donacijom numizmatičke zbirke, zbirke starog oružja i stručne numizmatičke literature. Tako se knjižnična građa u muzeju nalazi od samih njegovih začetaka. Knjižnica Muzeja Slavonije danas prelazi okvire priručne muzejske knjižnice namijenjene kustosima i ostalom stručnom muzejskom osoblju te je na usluzi velikom broju stručnjaka i znanstvenika Osijeka, ali i šire. Uz poslove knjižničara kao što su stručna obrada građe u različitim programima, međuknjižnična razmjena publikacija, rad s kustosima i vanjskim korisnicima, izdavačka djelatnost i urednički poslovi časopisa *Osječki zbornik* te muzejskih izdanja, izložbeni projekti, registracija knjižničnih/muzejskih zbirki, aktivnosti u knjižničarskim i muzejskim stručnim udrugama, sudjelovanja na stručnim i znanstvenim skupovima, digitalizacija knjižnične građe samo je jedan od njih, i to onaj posao koji nije primaran. Zavičajna građa Odjela knjižnice zastupljena je unutar sljedećih zbirki: Zavičajna zbirka *Essekiana*, Zbirka novina, Zbirka kalendara, Zbirka osmrtnica, Zbirka sitnog tiska. Bogata zavičajna građa ima prioritet prilikom prikupljanja, zaštite, ujedno i digitalizacije. Digitalizacija najstarije zavičajne knjižnične građe odvija se u okviru stručne obrade građe, odnosno u sklopu knjižničnog (K++) i muzejskog (M++, *Modulor*) programa za obradu građe, u sklopu projekata digitalizacije Zavičajne zbirke *Essekiana* i Zbirke osječkih novina, te u suradnji s pojedincima i/ili ustanovama koje koriste knjižničnu građu za stručne i znanstvene radove, projekte i slično.

Ključne riječi: Muzej Slavonije, knjižnica, zavičajna građa, digitalizacija.

KNJIŽNICE HRVATSKOG VOJNOG UČILIŠTA „DR. FRANJO TUĐMAN” U POSEBNIM OKOLNOSTIMA: DIGITALNA TRANSFORMACIJA, EDUKACIJA I PRODUKCIJA

Alma Lušetić

Hrvatsko vojno učilište „Dr. Franjo Tuđman”
alma.lusetic@morh.hr

Knjižnice Hrvatskog vojnog učilišta „Dr. Franjo Tuđman” centar su knjižnično-informacijske djelatnosti na Hrvatskom vojnom učilištu „Dr. Franjo Tuđman” kao središnjoj vojnoobrazovnoj ustanovi Oružanih snaga Republike Hrvatske, čija je glavna uloga pružanje potpore u obrazovanju kadeta te razvoju nastavnih procesa i znanstveno-istraživačkog rada na Hrvatskom vojnom učilištu kao sastavnici Sveučilišta u Zagrebu i Sveučilišta u Splitu, kao i u svim obrazovnim programima slijedno rastuće vojne izobrazbe časnika i dočasnika Centra vojnih škola „Petar Zrinski”. Poster će prikazati život Knjižnica Hrvatskog vojnog učilišta u posebnim okolnostima prouzročeni pandemijom bolesti COVID-19 i iznenadnim prijelazom djelatnosti u isključivo virtualno okruženje, kao i korištenje informacijskih izvora Knjižnica Hrvatskog vojnog učilišta s posebnim naglaskom na digitalni Repozitorij Hrvatskog vojnog učilišta u vrijeme pandemije te utjecaj edukacija knjižničara i korisnika na kvalitetnije korištenje virtualnih izvora i usluga tijekom pandemije.

Ključne riječi: Knjižnice Hrvatskog vojnog učilišta „Dr. Franjo Tuđman”, knjižnice Oružanih snaga Republike Hrvatske, digitalni Repozitorij Hrvatskog vojnog učilišta, informacijski izvori, digitalna transformacija.

AKTIVNOST KNJIŽNICE ARHEOLOŠKOGA MUZEJA ZADAR U DIGITALNOM OKRUŽJU: PRIMJER UKLJUČIVANJA KNJIŽNICE U PROGRAM MANIFESTACIJE ZADAR ČITA 2021.

Marina Maruna

Arheološki muzej Zadar
mmaruna@amzd.hr

Osuvođenjivanje poslovanja knjižnice 21. stoljeća neminovno podrazumijeva primjenu digitalnih tehnologija i njezinih dostignuća u smislu poboljšanja poslovanja knjižnice. Uvođenjem digitalne transformacije u svakodnevno poslovanje knjižnice uvode se modeli rada koji potiču promjene u poslovanju, a komunikacija s korisnicima kao i prezentacija bogatstva knjižnične građe kojom raspolaže ostvaruje se na nov, inovativan i kreativan način. Važnost primjene digitalnih tehnologija pokazala se osobito važnom u vremenu pandemije kada je organizacija kulturnih i javnih događanja bila ograničena. Društvena mreža *Facebook* tek je jedan od alata korišten za prezentiranje različitih mrežnih događanja kao i za organizaciju virtualnih izložbi i sl. Knjižnica Arheološkoga muzeja Zadar, u suradnji s Klasičnom gimnazijom Ivana Pavla II. u Zadru, korištenjem *Facebook* stranice matične ustanove, na novi je i inovativan način predstavila javnosti svoj dio programa u manifestaciji Zadar čita 2021. (pod nazivom „Ahilej: junak Trojanskog rata“). Uz *online* predavanja, prikazane su i dvije izložbe u virtualnom obliku. Provedba programa u digitalnom okružju kvalitativni je iskorak knjižnice u odnosu na tradicionalne oblike njezinoga rada i prema korisnicima i prema široj zainteresiranoj javnosti.

Ključne riječi: digitalna tehnologija, inovacije, muzejska knjižnica, projekti, suradnja.

CITIZEN SCIENCE AT LIBRARIES: AN OPPORTUNITY NOT TO BE MISSED - THE LIBER CITIZEN SCIENCE WORKING GROUP

Tiberius Ignat

Scientific Knowledge Services
tiberius@scientificknowledgeservices.com

The LIBER Citizen Science Working Group has been established in 2019 after it has been carefully considered by the LIBER Board. LIBER is the European Association of Research Libraries and for over 50 years is leading the way for research libraries in Europe and beyond. Citizen Science represents the complex approach of performing scientific activities by including the lay citizens. It increases the scale, time frame, diversity, inclusivity and geographical penetration of the research endeavour. This approach is not only helping scientists to collect more data but it also contributes significantly to increase the science literacy in the society. Chaired by Dr Paul Ayris, the Pro Vice Provost of UCL and the former president of LIBER, the Citizen Science Working Group has been set to support the European research libraries in their overall transformation toward Open Science. Citizen science is an important pillar of Open Science, as defined by the EU's Open Science Policy Platform. It proved to be an effective way for research organisations to engage with the broader public and to promote the scientific method in the knowledge societies. Our working group has given two representatives to the recent LIBER Knowledge Cafe at the 50th LIBER Annual Conference which is the regular workshop that defines the LIBER strategy. It shows the importance that Citizen Science plays in the overall process of designing new roles for libraries. A specific conversation is carried now in Europe about the common work that could be done by research and public libraries in the area of citizen science. This presentation will discuss the results of the working group, the strategy that has been employed to support the research libraries in their citizen science advocacy and programmes and the opportunity for international projects that exist in this area. The presentation will be delivered by Dr Paul Ayris, the chair of the group, Vasso Kalaitzi the Strategic Direction Leader for 'Projects' and by Dr Tiberius Ignat, the Strategic Director Leader for 'Partnerships'.

Keywords: Citizen science, EU's Open Science Policy Platform.

EBSCO: ELEKTRONIČKI IZVORI ZA SUVREMENE KNJIŽNICE

Dušan Krstić

EBSCO Information Services
dkrstic@ebSCO.com

Information Services je jedan od vodećih dobavljača e-izvora za knjižnice u cijelom svijetu. U ovoj radionici će biti predstavljene platforme i softverska rješenja za knjižnice i knjižničare, te način na koji ovi resursi pomažu u približavaju knjižnice korisnicima u suvremenom digitalnom okružju.

Keywords: baze podataka, e-knjige, EBSCO Discovery Service, digitalna knjižnica.

The EBSCO logo is rendered in a large, bold, dark blue serif font.

EMERALD PUBLISHING – MAKING REAL IMPACT HAPPEN

Radka Krivankova

Emerald Publishing
RKrivankova@emerald.com

We're a vibrant business full of energy and passion about making research count. Going beyond the bounds of a traditional publisher, we want to be a facilitator of impact, encouraging equitable, healthy and sustainable research and publishing for all. Our goals: Fairer society | Healthier lives | Responsible management | Quality education for all.

Keywords: real impact, open access publishing, social science publisher.

RESEARCH STATISTICS AND MARKET DATA WITH STATISTA

Jon Nielsen

Statista

jon.nielsen@statista.com

Statista is the most used platform for statistics and market data worldwide, offering an access to more than 1 million statistics on 80,000 topics collected from more than 22,500 sources and *Statista's* own primary research. At the conference, *Statista* shows how the platform is used at universities.

Keywords: *Statista*, research statistics, market data.

FUTURE TRENDS IN MEDICAL EDUCATION: A PUBLISHER'S PERSPECTIVE

Olga Dryn

McGraw Hill

olga.dryn@mheducation.com

Future Trends in Medical Education: A Publisher's Perspective How can we empower medical educators to train doctors of the future, given the ever-changing landscape of medicine and demanding student learning needs? Today's medical students have a wealth of information available to them, but do they understand the importance of identifying and using trusted medical resources for foundational learning and clinical reference in a world cluttered with unreliable information? Medical faculty are facing ongoing pressures to alter old teaching strategies and embrace new active learning, but how do we bridge the gap between classroom learning and clinical practice? This session explores how eLearning resources and new teaching pedagogies can provide the foundation for this journey of change and support teachers with the most up-to-date and continually updated information and learning methods

Keywords: McGraw Hill AccessMedicine.

**LEARNING RESOURCES FROM WOLTERS KLUWER OVID
FOR SUPPORTING MEDICAL/ HEALTH CARE
STUDENT EDUCATION**

Grzegorz Proszczuk/Michael Fanning

OVID/Wolters Kluwer

Grzegorz.Proszczuk@wolterskluwer.com

The presentation will cover learning resources for students of medicine and health care sciences for support remote learning IN particular: Gideon Infectious Diseases database; Acland Anatomy - 3D online atlas of Human Anatomy; Visual DX - differential diagnosis tools for education and clinical practice, Acland Anatomy - 3D online atlas of Human Anatomy; Visual DX - differential diagnosis tools for education and clinical practice Health Library - Lippincott online textbook portal for medical education.

Keywords: OVID, Wolters Kluwer.

WILEY

Marta Dyson

Wiley

mdyson@wiley.com

For over 200 years Wiley has been helping people and organizations develop the skills and knowledge they need to succeed. We develop digital education, learning, assessment, and certification solutions to help universities, businesses, and individuals move between education and employment and achieve their ambitions. By partnering with learned societies, we support researchers to communicate discoveries that make a difference. Our online scientific, technical, medical, and scholarly journals, books, and other digital content build on a 200-year heritage of quality publishing.

Keywords: Wiley.

WILEY

INTEGRIRANA/INTELIGENTNA KNJIŽNICA: KNJIŽNICA BUDUĆNOSTI

Adriana Čeh i Filip Krstić

Tenzor/Protrade
info.hr@protrade-int.com

Prikazati koje su mogućnosti modernih tehnologija za funkcioniranje inteligentnih knjižnica. Fokus na RFID tehnologiju, sustave tehničke sigurnosti i integraciju.

Ključne riječi: RFID tehnologija, Tenzor/Protrade.

INDIGO PLATFORMA I DIGITALNA TRANSFORMACIJA SPECIJALNIH KNJIŽNICA

Kristijan Crnković

ArhivPRO d.o.o.
kristijan.crnkovic@arhivpro.hr

Digitalizacija poslovnih procesa u specijalnim knjižnicama nije samo skeniranje građe, nego nudi priliku za sveobuhvatan redizajn metamodela, integraciju baza podataka, izmjenu alata korištenih za obradu i promjenu procesa obrade koji su postavljeni prije više desetljeća i koji se nisu značajnije mijenjali proteklih dvadesetak godina. Digitalizacija zato predstavlja veliku priliku za knjižnice da osuvremene svoje poslovanje i podignu funkcionalnosti sustava na novu razinu. Automatizirana obrada pomoću mobilnih aplikacija, skeniranje, korištenje servisa u oblaku, pristup tezaurusima i bazama koje gradi AKM zajednica, povezivanje i interoperabilnost baza koje su do nedavno bile samo lokalno dostupne predstavlja veliki potencijal u izgradnji modernih specijalnih knjižnica. INDIGO platforma omogućava knjižničarima korištenje i primjenu spomenutih potencijala i prelazak na novu generaciju sustava za obradu i objavu digitalnog i digitaliziranog sadržaja korisnicima kroz metapodatkovni model koji opisuje novi kataložni pravilnik. Obrada bilo koje vrste građe prema standardima koji se primjenjuju u AKM zajednici i koja sadrži deskriptivne, strukturalne, administrativne opise uz opise fizičkih primjeraka ili digitalnih kopija, originalnih digitalno stvorenih dokumenata ili derivata nastalih tijekom obrada, predstavljaju cjelokupnu digitalnu imovinu koju knjižničari obrađuju i objavljuju kroz INDIGO. U izlaganju će biti prikazani funkcionalni modeli izgrađeni na spomenutoj platformi te mogućnosti koje nudi INDIGO u svakodnevnom radu moderne knjižnice.

Ključne riječi: INDIGO, Novi kataložni pravilnik, digitalizacija.

POINT d.o.o.**Danko Tkalec**Point d.o.o.
point@vz.t-com.hr

MetelWin Integrirani digitalni repozitorij je dio sustava koji pruža novu razinu usluga i kvalitetnu interakciju knjižnica s korisnicima kroz katalogizaciju i postavljanje digitalnih sadržaja u svoj OPAC. Moguće je postaviti PDF, ePub i TXT. Uskoro će usluga biti proširena na zvučne i video sadržaje. Ostvarena je potpuna kontrola dostupa kroz korisničku šifru, IP adresu ili LDAP. Na taj način se u potpunosti kontrolira pregledavanje, preuzimanje, ispis ili kopiranje teksta.

Pojedinačni zapisi ili cijela knjižnica mogu biti posve nevidljivi za one koji nisu u nekoj od kategorija.

Za te potrebe razvijeni su vrlo snažni i moderni vlastiti preglednici i alati koji u potpunosti kontroliraju građu i nisu ovisni o vanjskim aplikacijama ili dodacima. Naprednija verzija omogućuje OCR prepoznavanje te sustav pretraživanja kroz *fulltext*. Svaka knjižnica može formirati vlastite zbirke sa svojim specifičnostima, pa tako jedna može biti otvorena, djelomično otvorena ili otvorena samo određenoj grupi korisnika ili individualno. Repozitorij je podržan i kroz posebnu mobilnu aplikaciju koja među ostalim integrira digitalnu iskaznicu, sustav produljenja i rezervacija te sustav komunikacije s korisnicima.

Ključne riječi: Point d.o.o.

CRESCAT**Krešimir Jadro**Crescat
alan@crescat.hr

Tvrtka Crescat d.o.o. specijalizirana je za nabavu i distribuciju materijala za preventivnu zaštitu kulturnog blaga, opreme za arhive, muzeje, knjižnice, pismohrane i privatne kolekcionare te materijala za restau-ratore. Od svog osnutka 2006. godine tvrtka Crescat je zahvaljujući an-gažmanu, fleksibilnosti, stalnoj težnji za izvrsnošću usluge i posebnom partnerskom odnosu s našim kupcima, postala pouzdan suradnik goto-vo svih hrvatskih muzeja, arhiva te velikog broja knjižnica i privatnih kolekcionara, kao i brojnih kulturnih institucija u susjednim i mnogim europskim zemljama.

Ključne riječi: Crescat.

Primat logistika

Grubešić, Mario
info@primatlogistika.hr

Primat logistika je tvrtka specijalizirana za projektiranje i instaliranje arhivske, skladišne i sigurnosne opreme te opremanje objekata. Gradeći svoju strategiju na visokoj kvaliteti proizvoda i usluga, suvremenim tehnologijama te zahvaljujući 30-godišnjem iskustvu u proizvodnji, projektiranju i instaliranju arhivske, skladišne, sigurnosne i industrijske opreme, skladišnih i informatičkih sustava te opremanja objekata tvrtka, Primat logistika danas je jedna od vodećih hrvatskih tvrtki.

Ključne riječi: Primat logistika.

UPI2MPlus

Jakov Begić
jakov@upi2mbooks.hr

UPI2M BOOKS je knjižarska, nakladnička i distribucijska tvrtka koja objavljuje naslove iz područja arhitekture, graditeljstva, dizajna i umjetnosti, ali i drugih znanstvenih i stručnih oblasti. Osim nakladničke i knjižarske djelatnosti važan segment našeg poslovanja čini i nabava i distribucija literature. Do sada je ostvarena suradnja s brojnim obrazovnim, znanstvenim i kulturnim institucijama i tvrtkama kojima kontinuirano osiguravamo nabavu stručne literature i periodike iz svih znanstvenih i umjetničkih područja.

Ključne riječi: UPI2MPlus.

Nakladnik / Publisher

Hrvatsko knjižničarsko društvo / Croatian Library Association

Za nakladnika / For the publisher

dr. sc. Dijana Machala

Uredništvo / Editorial board

dr. sc. Dejana Golenko

dr. sc. Dijana Machala

Lektura i korektura / Proofreading

dr. sc. Dejana Golenko

Priprema i tisak / Layout and press

Studio Moderna, Zagreb

Sadržaj publikacije dostupan je pod
Creative Commons licencom (CC BY 3.0 HR)

Skup se održava na hrvatskom i engleskom jeziku.

ISBN 978-953-8176-18-0

Znanstveno-stručni skup 17. Dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica
financiran je sredstvima Ministarstva kulture i medija
Republike Hrvatske

HKD
HRVATSKO KNJIŽNIČARSKO DRUŠTVO
CROATIAN LIBRARY ASSOCIATION

NACIONALNA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA U ZAGREBU
NATIONAL AND UNIVERSITY LIBRARY IN ZAGREB

SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA RIJEKA
UNIVERSITY LIBRARY OF RIJEKA